

2008

vətəndaşın

BÜDCƏ

BƏLƏDÇİSİ

**БЮДЖЕТНЫЙ
ВЕСТНИК**

гражданина

Milli Bütçə Qrupu

İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi

İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi,
Bakı şəhəri, Cəfər Cabbarlı 44,
Kaspian Plaza 3

Tel: (99412) 437 32 30
Fax: (99412) 437 32 40
e-mail: erc-az@azeurotel.com
web sayt: www.erc-az.org

Müəlliflər: Qubad İbadoğlu, iqtisad elmləri namizədi
Azər Mehtiyev, iqtisad elmləri namizədi
Rövşən Ağayev

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin təsdiq etdiyi 2008-ci ilin dövlət büdcəsi artıq fəaliyyətdədir. Cəmiyyət, dərc edilən “Azərbaycan Respublikasının 2008-ci il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunu, həmçinin kütləvi informasiya vasitələrində cari ilin büdcəsi ilə bağlı aparılan müzakirələr nəticəsində dövlətin baş maliyyə planı barədə qismən də olsa məlumatlıdır. “Vətəndaşın büdcə bələdçisi” kitabının nəşr olunmasında əsas məqsəd ictimaiyyətə dövlət büdcəsinin gəlir və xərc istiqamətləri haqqında daha geniş və izahlı məlumat verməkdir. İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi artıq 4-cü ildir ki, eyni adlı kitabın nəşrini həyata keçirir. Kitab dövlət büdcəsinə vətəndaş mövqeyini ortaya qoymaqla, dövlət xəzinəsinin insanların həyatında oynadığı rolu anlaşıqlı dildə izah edir. Beləliklə, “Vətəndaşın büdcə bələdçisi” kitabı əhalinin ödəmələri hesabına formalaşan büdcənin üzərində vətəndaş nəzarətinin və büdcə demokratizminin gücləndirilməsinə xidmət edir.

İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi

Kitab İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzinin Açıq
Cəmiyyət İnstitutu Yardım Fondunun
maliyyə, Milli Büdcə Qrupunun Təşkilatı
dəstəylə həyata keçirdiyi “Vətəndaşın
Büdcə Bələdçisi kitabının dərci” layihəsi
çərçivəsində çap olunub.

Hörmətli oxucular!

Büdcənin şəffaf və səmərəli istifadəsi sahəsindəki təşəbbüsləri ictimai marağa çevirmək missiyası ilə 3 il bundan əvvəl fəaliyyətə başlayan Milli Büdcə Qrupunun populyar və davamlı nəşrlərindən sayılan “Vətəndaşın büdcə bələdçisi” bu dəfə sizlərin diqqətini 2008-ci ilin dövlət büdcəsinə cəlb etmək niyyətindədir. Büdcə və büdcə prosesinin şəffaflığının artırılması sahəsində demək olar ki, yeganə məlumatlandırma vasitəsi olan bu kitabın davamlı olaraq nəşrinin əsas məqsədlərinə vətəndaş cəmiyyəti institutlarının, o sıradan QHT və KİV-lərin büdcə prosesinə ictimai nəzarət funksiyasını reallaşdırmaq işinə informasiya yardımı göstərmək, onların məlumatlılığını artırmaqla, büdcə siyasəti üzrə qərarların qəbulunda vətəndaş iştirakçılığına nail olmaqdır.

İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzi artıq 4-cü dəfədir ki, siz Azərbaycan vətəndaşları üçün büdcə bələdçisi hazırlayır, nəşr edərək yayır. Bələdçinin hər maliyyə ili üçün yerinə yetirdiyi missiya həcmi 1000 səhifədən çox olan və yalnız Milli Məclis üzvləri və bir də bəzi hökumət dairələri üçün əlçatan olan büdcə paketini sadə halda, izahlı şəkildə, oxunaqlı formada, qısaldılmış formatda Azərbaycan vətəndaşına təqdim etməkdir. Odur ki, bu kitab büdcəni “oxumaq” üçün dəyərli mənbə hesab oluna bilər. Zəmanəmizin inkişaf tələblərinə nəzər salsaq, hər bir vətəndaş ilk növbədə büdcəni oxumalı, büdcəni oxumaqla iqtisadiyyatda gedən prosesləri dərk etməli və bununla da qəbul etdiyi qərarların rəşionallığını əsaslandırmalıdır. Deməli bu nəşr yalnız maarifləndirmə vasitəsi deyil, həmçinin müasir iqtisadiyyata və özünü idarəetməyə girişdir. Bu nəşr ildən ilə daha da maraqlı olan büdcə prosesində vətəndaş iştirakçılığının ictimai marağa çevrilməsində, büdcə namələrinin populyarlaşmasında gərəkli istinad mənbəyidir.

Buyurun, oxuyun, illəri illərlə, rəqəmləri rəqəmlərlə müqayisə edin, dinamikanı tapın, strukturu açın, bir sözlə büdcəni özününküləşdirin, onun gəlirlərini və xərclərini tez-tez sayın, necə ki, öz pulunuzu gündə ən azı bir dəfə saydığınız kimi. Unutmayın ki, biz yalnız bu halda vətəndaşın büdcəsi ilə dövlətin büdcəsi arasında fərqi heçə endirə, baryeri dəf edə biləcəyik. Nəticədə də dövlət büdcəsi bizim büdcəmiz olacaq, onun səmərəli xərclənməsinə də biz nəzarət edəcəyik.

Büdcəniz xeyirli və məhsuldaq olsun!

Qubad İbadoğlu

İqtisadi Tədqiqatlar Mərkəzinin
İdarə Heyətinin sədri

Дорогие читатели!

Начавшая свою деятельность три года тому назад, Национальная Бюджетная Группа и в этом году планирует привлечь ваше внимание на Государственный Бюджет и с этой целью предлагает вашему вниманию издательство «Бюджетный проводник гражданина». Это издание является можно сказать единственным информационным средством в увеличении прозрачности в бюджете и в бюджетных процессах и преследует цель оказывать информационную помощь НПО и СМИ в реализации общественного контроля над бюджетными процессами, а также добиться гражданского участия в принятии решений в области бюджетной политике.

Центр Экономических Исследований уже в четвертый раз издает бюджетный проводник для граждан Азербайджана. Миссией проводника является представить вниманию граждан Азербайджанской Республики бюджетный пакет в упрощенной и в доступной форме. В то время как, общий бюджетный пакет состоит из 1000 страниц и доступен только для депутатов Милли Меджлиса, и для некоторых кругов в правительстве. Если примем во внимание реалии нашего времени, то каждый гражданин должен читать бюджет, понимать происходящие в стране экономические процессы, и тем самым, обосновывать рациональность принимаемых им решений. Значит это не только просветительское издание, но также вход в экономику и в самоуправление. Это издание является очень важным источником в превращении гражданского участия в бюджетных процессах в общественный интерес.

Пожалуйста, читайте, сравнивайте годы и числа, находите динамику, рассматривайте структуру, одним словом сделайте бюджет своим, считайте бюджетные доходы, и расходы также, как вы считаете свои деньги каждый день. Не забывайте, что только в этом случае мы сможем убрать барьер между государственным бюджетом и бюджетом гражданина. В результате государственный бюджет станет и нашим бюджетом, и мы сможем контролировать бюджетные расходы.

Пусть ваш бюджет будет полезным и продуктивным!

Губад Ибадоглы

Центр Экономических Исследований
Председатель Правления

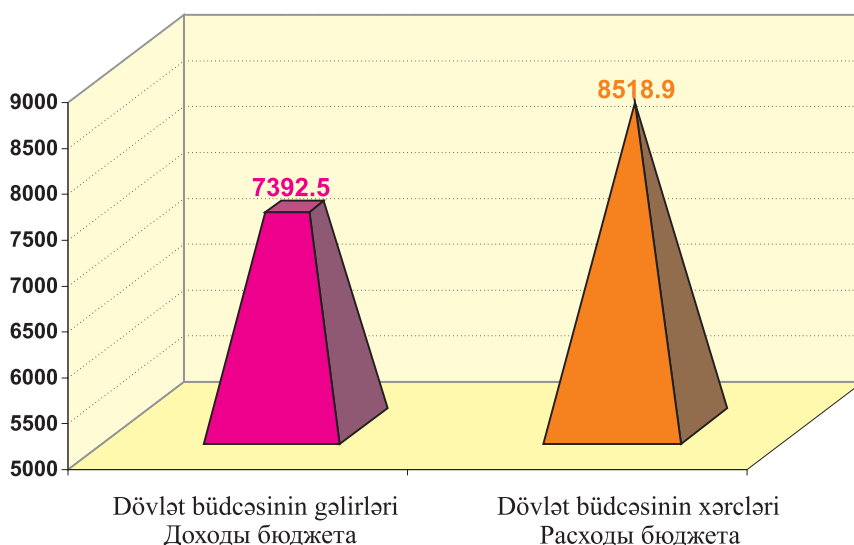
2008-ci il DÖVLƏT BÜDCƏSİ

Azərbaycan Respublikasının 2008-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri 7 milyard 392 milyon 500 min manat, xərcləri 8 milyard 518 milyon 900 min manat, büdcə kəsiri 1 milyard 126 milyon 400 min manat həcmində nəzərdə tutulur (bax şəkil.1)

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ БЮДЖЕТ на 2008 год

Доходы государственного бюджета Азербайджанской Республики на 2008 год составят 7 млрд. 392 млн. 500 тыс. манатов, а расходы составят 8 млрд. 518 млн. 900 тыс. манатов, на бюджетный дефицит запланировано направить 1 млрд. 126 млн. 400 тыс. манатов (см.рис.1)

2008-ci il dövlət büdcəsinin
gəlir və xərcləri (mln. manat)

Доходы и расходы бюджета
на 2008 год (млн манатов)

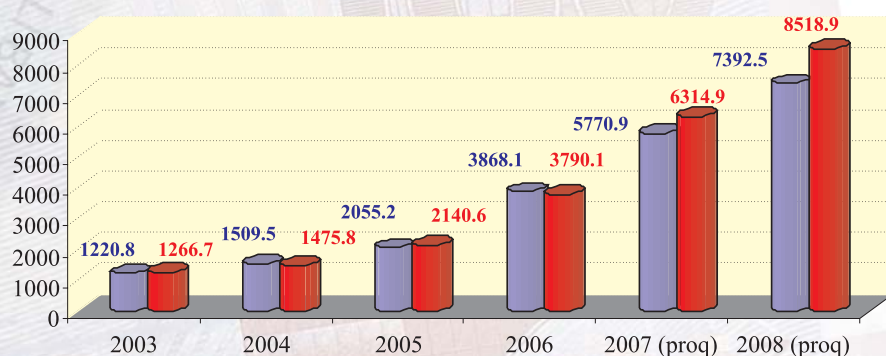
Şəkil 1. 2008-ci ilin dövlət büdcəsinin gəlir
və xərcləri

Рис. 1. Доходы и расходы государственного
бюджета на 2008 год

2008-ci ildə ötən illə müqayisədə dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 27.9%, xərclərinin isə 34.7% artımı gözlənilir. 2003-2008-ci illərdə dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin dinamikası aşağıdakı kimidir. (bax. Şəkil 2.)

В 2008 году, по сравнению с прошлым годом, ожидается рост доходов на 27,9%, а рост расходов ожидается в пределах 34,7%. Ниже показана динамика бюджетных расходов и доходов в 2003-2008 годах (рис. 2).

Dövlət büdcəsinin gəlir və
xərclərinin dinamikası (mln.manat)

Динамика доходов и расходов
Государственного бюджета (млн. манатов)

■ Dövlət büdcəsinin gəlirləri, mln.manat
■ Dövlət büdcəsinin xərcləri, mln.manat

■ Доходы государственного бюджета (млн.манатов)
■ Расходы государственного бюджета (млн.манатов)

BÜDCƏ GƏLİRLƏRİ

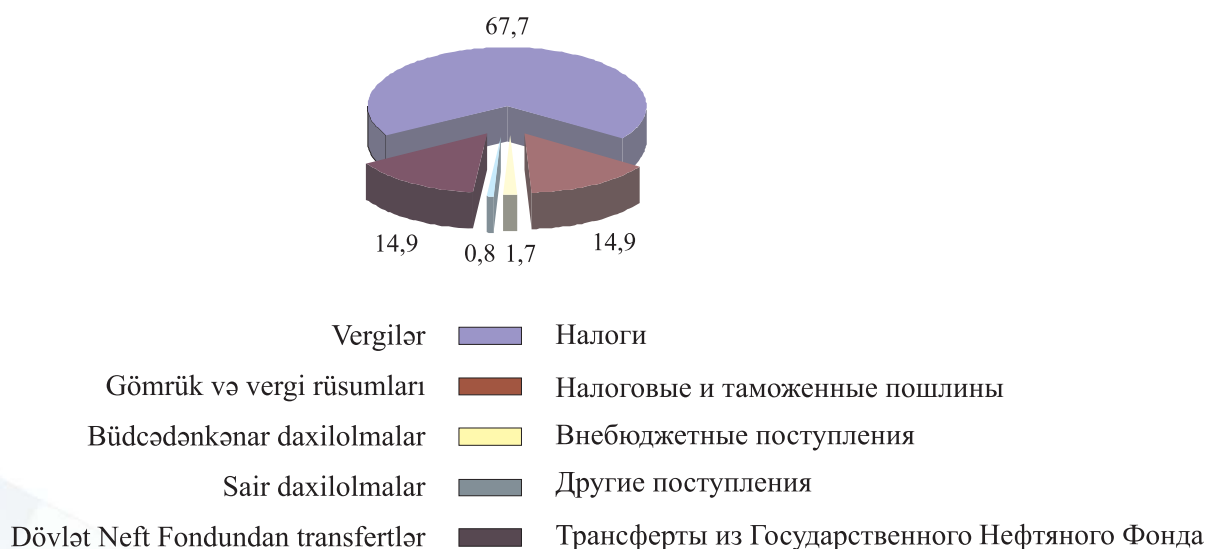
2008-ci ildə dövlət büdcəsi daxilolmalarını təmin etmək üçün dövlət orqanları və müəssisələri üzrə tapşırıqların minimum həddi aşağıdakı kimi müəyyən edilib. (Bax. Şəkil 3.)

ДОХОДЫ БЮДЖЕТА

Минимальный уровень для обеспечения поступлений в государственный бюджет 2008 года поставленный государством перед государственными органами и предприятиями

2008-ci ildə dövlət büdcəsinin daxilolmaları (faizlə)

Поступления в государственный бюджет 2008 года (%)

Şəkil 3. 2008-ci ildə dövlət büdcəsinin daxilolmaları (dövlət orqanları və müəssisələri üzrə)

Рисунок 3. Поступления в Государственный Бюджет 2008 года (из государственных органов и предприятий)

2007-ci illə müqayisədə bu il Vergilər Nazirliyinin xətti ilə toplanan vəsaitlər 760,0 mln. manat və ya 17,9 faiz çox proqnozlaşdırılıb. Dövlət büdcəsinə Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə toplanan vergi və rüsumların ötən illə müqayisədə bu il 330,0 mln. manat və ya 42,9% çox daxil olacağı gözlənilir. Büdcədən kənar daxilolmalarda isə əvvəlki illərlə müqayisədə artım cüzdür: 2,8 mln. manat və ya 2,3% çox. Bu ilki büdcədə gözlənilən sair daxilolmalara gəlincə onun məbləği əvvəlki illə müqayisədə 3,9 mln. manat və ya 7,4% çox proqnozlaşdırılıb. Ötən illə müqayisədə büdcə mədaxilinin formalaşmasında ən əhəmiyyətli dəyişiklik neft fondundan transferdə müşahidə olunub. Belə ki, bu mənbədən daxilolmaların həcmi 2007-ci ilə nisbətən 88 faiz və ya 515 milyon manat çox nəzərdə tutulub.

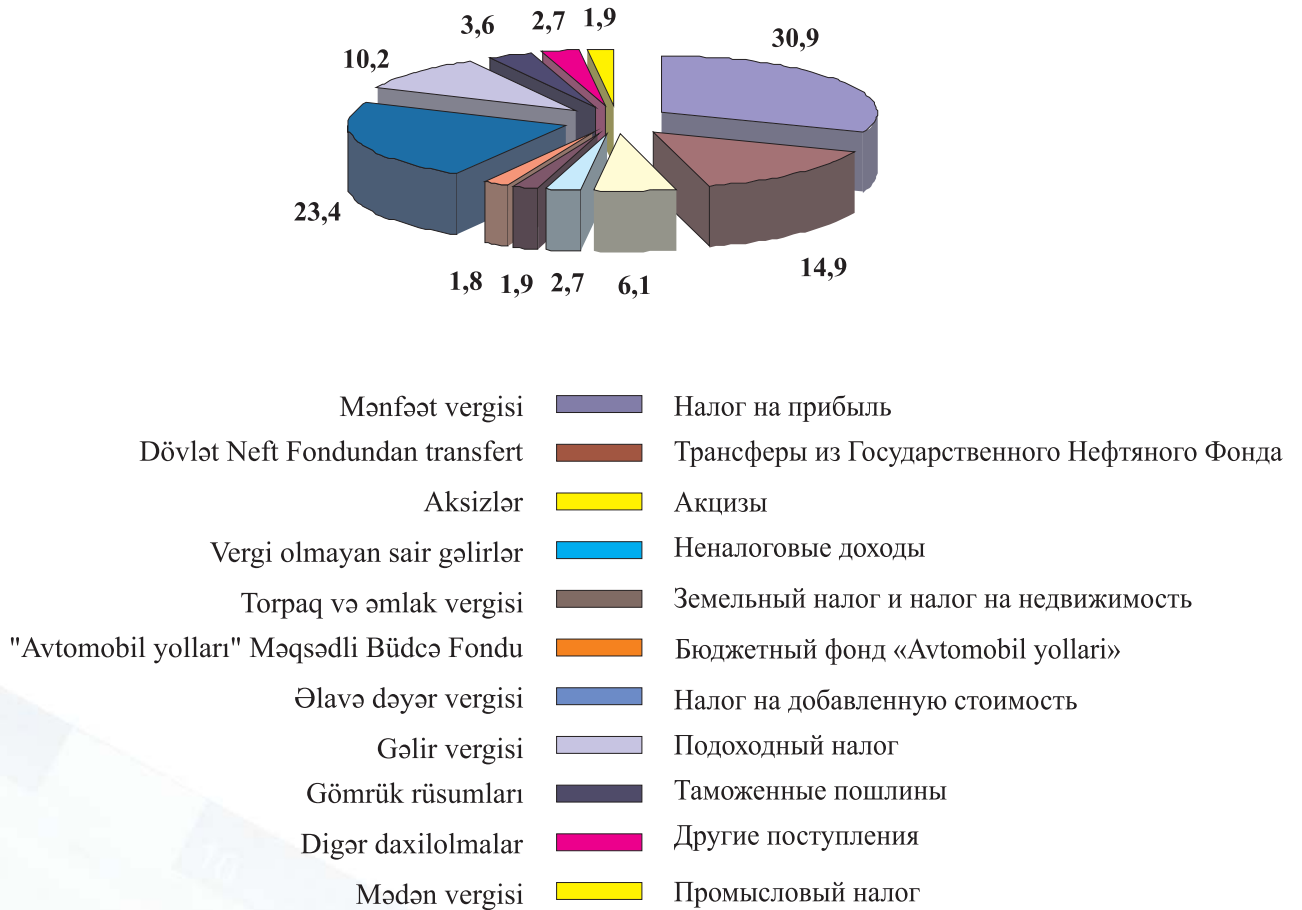
Bunlardan əlavə 2008-ci ilin büdcə gəlirlərinin 1 milyard 380 milyon manatı Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Azəri, Çıraq və Günəşli yataqlarının istisamarından daxil olan mənfəət neftinin satışından əldə edilən vergilər, 1 milyard 350 milyon manatı isə ARDNŞ-nin ödəmələrindən formalaşacaq. Bu il üçün dövlət büdcəsinin gəlir növləri üzrə daxilolmaların strukturu belə gözlənilir. (Bax. Şəkil 4.)

По сравнению с 2007 годом в этом году прогнозируется увеличения поступлений из Министерства Налогов на 760,0 млн. манатов, или на 17,9 %. Также прогнозируется увеличение поступлений из Государственного Таможенного Комитета на 330,0 млн. манатов, или на 42,9%. Рост внебюджетных доходов по сравнению с прошлым годом составляет 2,8 млн. манатов, или 2,3%. Что касается раздела «Другие поступления», то прогнозируется рост по сравнению с прошлым годом на 3,9 млн. манатов, или на 7,4%. Самое значительное изменение, по сравнению с прошлым годом, в формировании бюджета наблюдается в трансфертах из Государственного Нефтяного Фонда. Объем поступлений из этого источника, по сравнению с прошлым годом, запланировано увеличить на 88%, или на 515 млн. манатов.

Кроме того, 1 млрд. 380 млн. ман. поступит от налогов, взимаемых от продажи прибыльной нефти добываемой в Азербайджанском секторе Каспийского моря, и 1 млрд. 350 млн. манатов поступит от платежей ГНКАР. Ниже показана структура поступлений в Государственный Бюджет 2008 года. (См. Рисунок 4)

Dövlət büdcəsinin gəlir növləri üzrə daxilolmaların strukturu

Структура поступлений в Государственный бюджет по виду доходов

Şəkil 4. Dövlət büdcəsinin gəlir növləri üzrə daxilolmaların strukturu

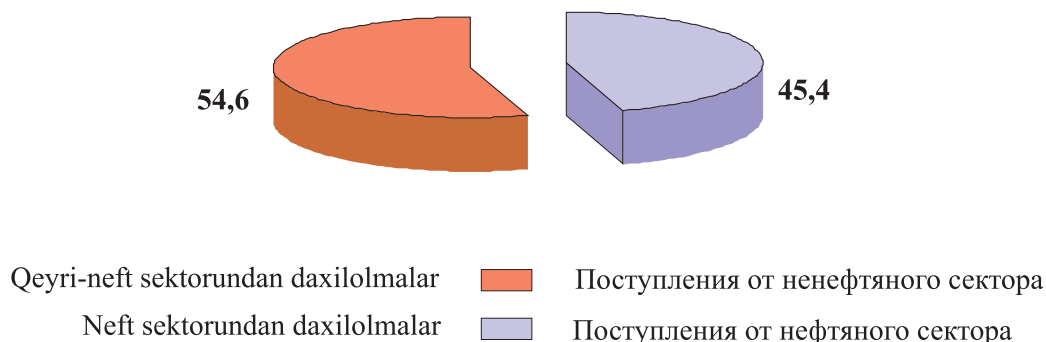
Рис.4. Структура поступлений в Государственный бюджет по видам доходов

Bu il üçün Vergilər Nazirliyi xətti ilə 2007-ci ilə nisbətən 760,0 milyon manat və ya 17,9% çox vəsaitin toplanması gözlənilir. 2008-ci ilin büdcə zərfində ilk dəfə olaraq neft və qeyri-neft sektoru üzrə vergi yığımlarının məbləği ayrıca göstərilib. Bu vəsaitin 54,6 fazını və ya 2730 milyon manatını neft sektorundan, 45,4 fazını və ya 2270 milyon manatını isə qeyri neft sektorundan daxilolmalar təşkil edəcək. Neft sektorundan daxilolmalar ötən ilin gözlənilən göstəricisindən 80 milyon manat və ya 3 faiz çox proqnozlaşdırılıb. Qeyri-neft sektorundan bu il gözlənilən gəlirlər isə əvvəlki illə müqayisədə 680 milyon manat və ya 42,8 faiz çox proqnozlaşdırılıb. ARDNF-dən 1 100 mln. manatlıq transferti də əlavə etsək 2008-ci ilin dövlət büdcəsində birbaşa neft gəlirlərinin xüsusi payının 51,9% (3 830 mln. manat) olacağı gözlənilir (bax: şəkil 5.).

В этом году посредством Министерства Налогов, по сравнению с 2007 годом ожидается накопление в размере более 760,0 млн.манатов, или 17,9%. 54,6% этих средств (2730 млн.манатов) приходится на нефтяной сектор, 45,4% (2270 млн.манатов) - ненефтяной сектор. Ожидается увеличение на 80 млн.манатов (13%). В ненефтяном секторе прогнозируется 680 млн.манатов (41,8%) доходов. А если добавить 1100 млн.манатов как трансферты ГНФАР, то доля нефтяных доходов составит 51,9% (3830 млн.манатов) (см.рис.5).

Vergilərdən daxilolmalar (%)

Налоговые поступления (%)

Şəkil 5. 2008-ci il dövlət büdcəsinə vergilərdən daxilolmalar

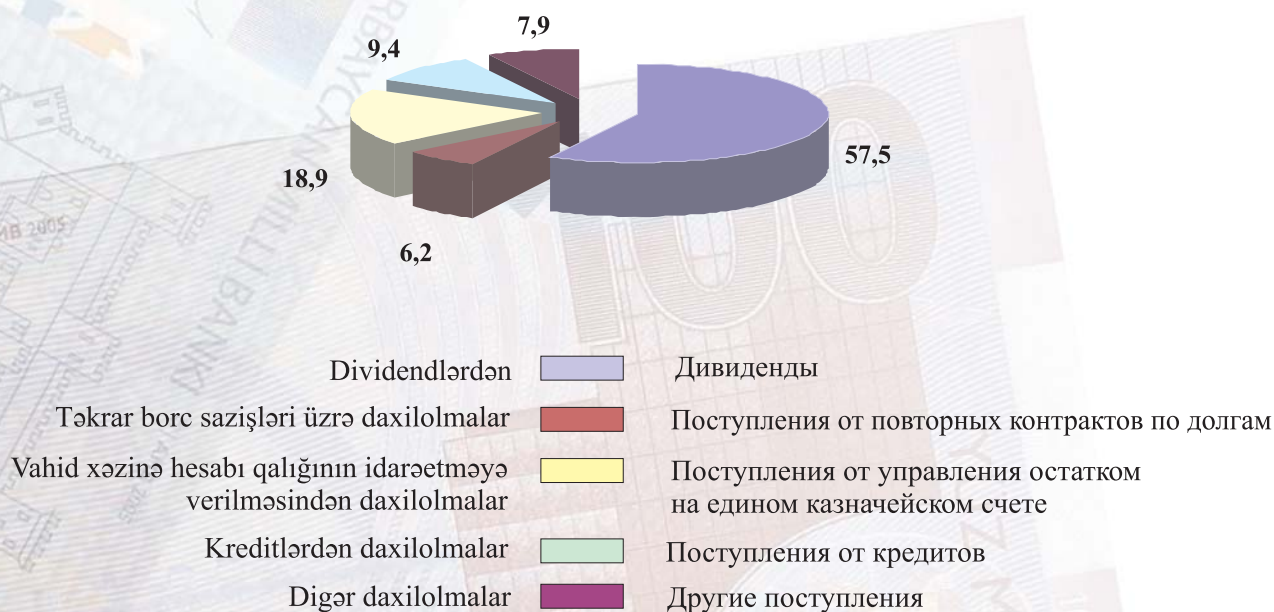
2008-ci ildə 2007-ci ilə nisbətən 3,2 milyon manat və ya 6,4% çox sair daxilolmalar nəzərdə tutulub ki, bu mənbədən də cəmi 53 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılıb. Bu il sair daxilolmaların əsas hissəsi, konkret olaraq 57,5 faizi dividendlərdən formalaşacaq. İl ərzində vahid xəzinə hesabı qalığının idarəetməyə verilməsindən daxilolmaların həcmnin 10 milyon manat olacağı gözlənilir. Digər mənbələr də daxil olmaqla sair daxilolmaların təsnifatına diqqət yetirək. (bax: şəkil 6.)

Рисунок 5. Налоговые поступления в Государственный бюджет 2008 года

В 2008 году, по сравнению с прошлым годом, запланировано увеличение поступлений из раздела «Другие поступления» на 3,2 млн. манатов, или на 6,4%, сумма поступлений из этого источника будет 53 млн. манатов. Основная часть доходов из этого источника (57,5%) составят дивиденды. В течение года сумма поступлений от управления остатком на едином казначейском счете ожидается в размере 10 млн. манатов. Обратим внимание, на классификацию других поступлений, включая поступления из других источников. (См. рис. 6)

2008-ci ilin büdcəsinin sair daxilolmaları

Другие поступления в бюджете на 2008 год (%)

Şəkil 6. Sair daxilolmaların təsnifatı

Рис. 6. Классификация других поступлений

2008-ci ilin büdcə gəlirlərinin formalaşmasında ayrı-ayrı gəlir mənbələrinin payına gəlincə, bunun təxminən 2/3-nin əlavə dəyər vergisinin toplanmasında intizamın gücləndirilməsi və Dövlət Neft Fondundan transfertlərin artımı hesabına təmin edilməsi nəzərdə tutulur. Belə ki, əvvəlki illə müqayisədə bu il əlavə dəyər vergisi üzrə daxilolmaların ümumi artımda payı 34 faiz, dövlət neft fondundan köçürmələrin payı isə 32 faiz çoxalacaq. Gəlirlərin artımına təsir göstərəcək üçüncü faktor büdcə təşkilatlarında əməkhaqqıların artımı ilə əlaqədar fiziki şəxslərin gəlir vergisinin 30,4 faiz çox toplanması olacaqdır ki, bu da ümumi artımda həmin mənbənin payını 10,9 faizə çatdıracaq.

Büdcə gəlirlərinin 30,9 faizini təşkil edən hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi üzrə daxilolmaların artımı da ümumi artıma öz təsirini göstərəcəkdir. Bununla belə, mənfəət vergisindən daxilolmaların artımda payı 5,3 faiz təşkil edəcək ki, bu da “Azəri-Çıraq-Günəşli” layihəsi üzrə xarici şirkətlərin mənfəət vergisi öhdəliklərində ciddi dəyiqliyin baş verməməsi ilə bağlıdır. Digər gəlir mənbələrinin artımdakı payı ilə tanış olmaq üçün 7-ci şəkildə nəzər yetirək.

Что касается доли отдельных источников в формировании бюджета на 2008 год, то 2/3 поступят за счет усиления дисциплины сбора Налога на добавленную стоимость и за счет трансфертов из Государственного Нефтяного Фонда. По сравнению с прошлым годом в этом году доля роста поступлений от налога на добавленную стоимость в общем росте 34%, а доля трансфертов из Нефтяного фонда в общем росте бюджетных поступлений составят 32%. Другим фактором, влияющим на рост доходов является рост подоходного дохода, взимаемого с физических лиц, работающих в бюджетных организациях, на 30,4% в связи с ростом их заработной платы, доля этого источника в общем росте составит 10,9%.

30,9% бюджетных доходов составят подоходные налоги, взимаемые с юридических лиц. Несмотря на это, доля подоходного налога в общем росте составит 5,3 %, что связано с произошедшими незначительными изменениями в обязательствах по подоходному налогу, взятых иностранными компаниями, работающими в проектах “Azəri-Çıraq-Günəşli”. Для того, чтобы познакомиться с долей других источников в общем росте, рассмотрим рисунок 7.

2008-ci ilin büdcə gəlirlərinin artımında
ayrı-ayrı gəlir mənbələrinin payı

Удельный вес отдельных источников доходов
в структуре роста бюджета на 2008 год

Şəkil 7. 2008-ci ilin büdcə gəlirlərinin artımında
ayrı-ayrı gəlir mənbələrinin payı

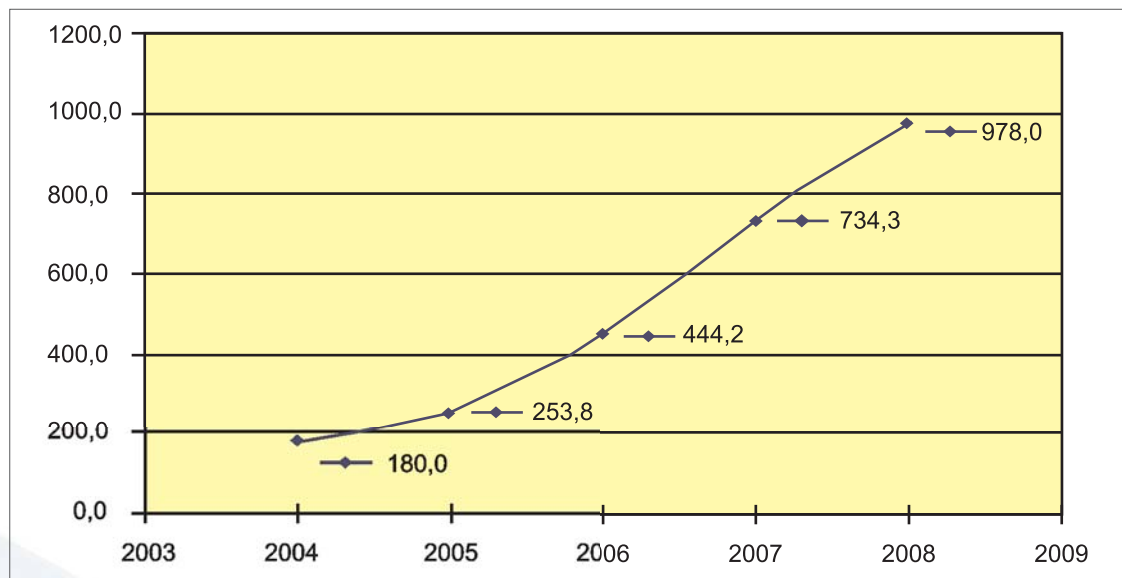
Рисунок 7. Удельный вес отдельных источников
доходов в структуре роста бюджета на 2008 год

BÜDCƏ XƏRCLƏRİ

Azərbaycan Respublikası dövlət büdcəsi son illər davamlı olaraq artmaqdadır. Hesablamalara görə, bu il adambaşına düşən büdcə xərclərinin 1000 manatadək artacağı gözlənilir. Adambaşına düşən xərclərin artım dinamikasını aşağıdakı qrafik vasitəsilə təqdim edirik. (bax: şəkil 8).

РАСХОДЫ БЮДЖЕТА

В последние годы бюджет Азербайджанской Республики продолжает расти. По подсчетам, в этом году расходы на душу населения составят 1000 манатов. Ниже показан график динамики роста расходов на душу населения. (См. Рисунок 8)

Şəkil 8. 2004-2008-ci illərdə adambaşına düşən büdcə xərclərinin dinamikası, AZN-lə

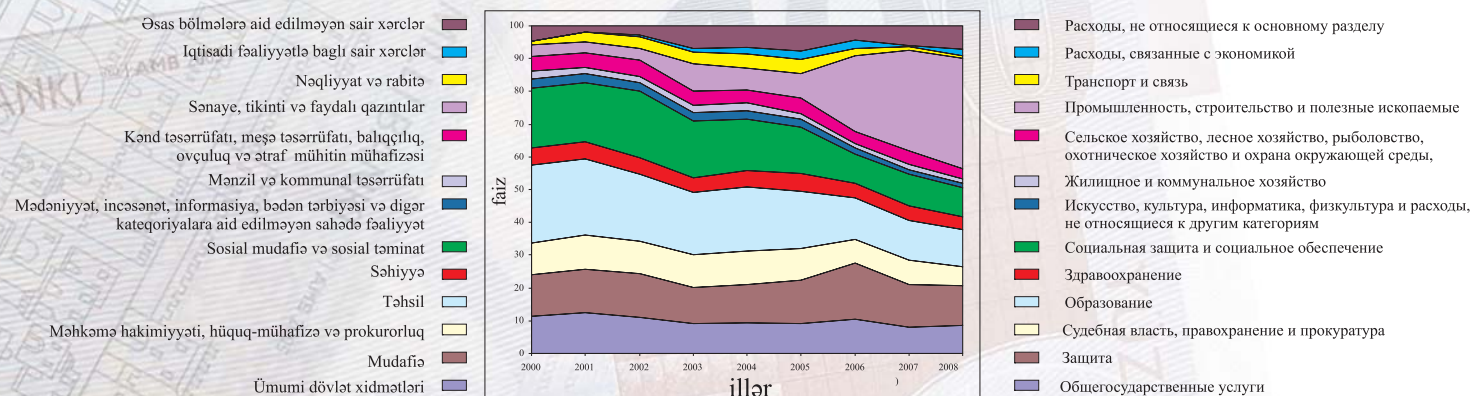
Рисунок 8. Динамика расходов на душу населения в 2004-2008 годах

8-ci şəkildən göründüyü kimi, 2004-cü illə müqayisədə 2008-ci ildə adambaşına düşən büdcə xərclərinin 5,4 dəfədən çox artması gözlənilir. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, dövr ərzində qeydə alınan belə sürətli artımın əsasını neft sektorundan daxilolmalar təşkil edib.

Как видно из рисунка 8, по сравнению с 2004 годом, в 2008 году ожидается рост расходов на душу населения примерно в 5,4 раза. Отметим, что такой быстрый рост обеспечили доходы, поступающие из нефтяного сектора.

9-cu şəkil vasitəsilə 2000-ci ildən başlayaraq büdcə xərclərinin strukturunda baş verən dəyişiklikləri izləmək olar.

На рисунке 9 можно проследить изменения в структуре расходов бюджета, начиная с 2000-го года.

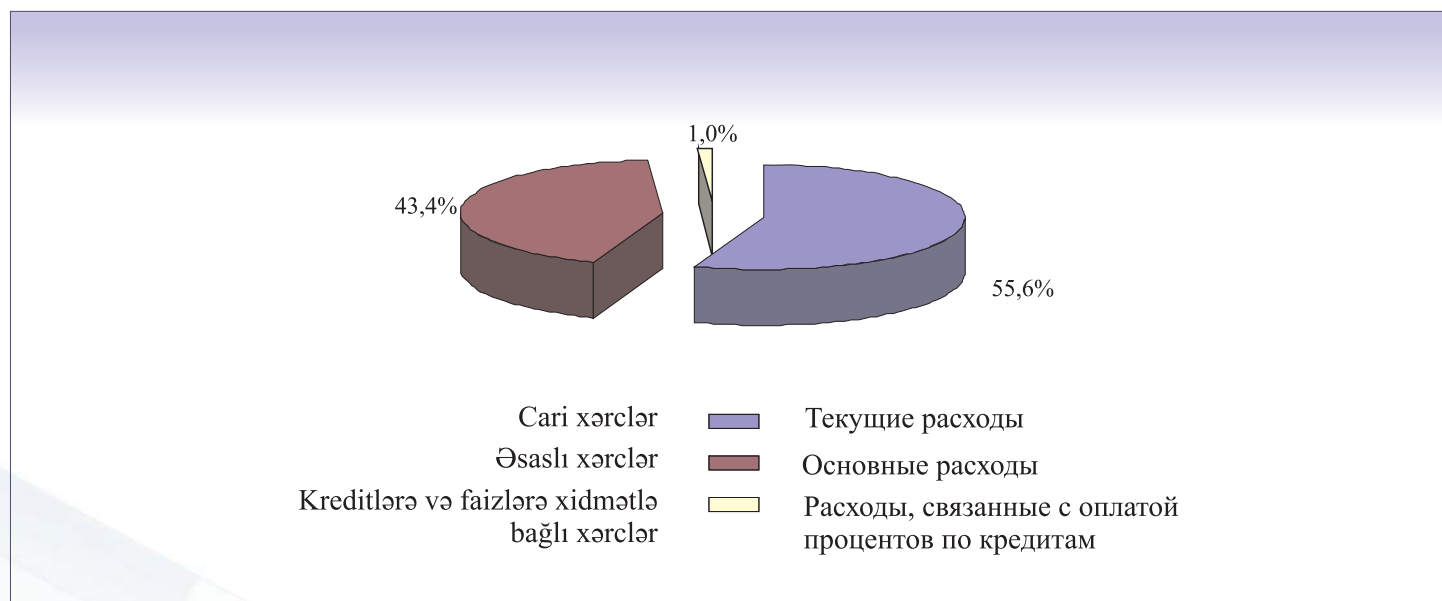

Şəkil 9. 2000-2008-ci illərdə büdcə xərclərinin quruluşunda baş verən dəyişikliklər

Рисунок 9. Изменения в структуре расходов бюджета в 2000-2008 годах

Ümumiyyətlə isə 2008-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri 8 518,9 mln. manat proqnozlaşdırılır ki, bu 2007-ci illə müqayisədə 2 194,1 mln. manat və ya 34,7 % çoxdur. 2008-ci ildə nəzərdə tutulan büdcə xərcləri proqnozlaşdırılan ÜDM-in 27%-ni təşkil edir. Həmçinin bu ilə proqnozlaşdırılan büdcə xərclərinin 4 734,0 mln. Manatının cari xərclərə, 3 691,1 mln. Manatının əsaslı xərclərə, 83,9 mln. manatının isə kreditlər üzrə borclara, faizlərə xidmətə sərf olunacağı gözlənilir. (Bax: şəkil 10.)

Расходы бюджета на 2008 год прогнозируются 8518,9 млн. манатов, что превышает аналогичный показатель за прошлый год на 2194,1 млн. манатов, или на 34,7%. Удельный вес бюджетных расходов составит 27% прогнозируемого ВВП. 4734,0 млн. манатов из бюджетных расходов будут потрачены на текущие расходы, 3691,1 млн. манатов на базовые расходы, 83,9 млн. манатов будут направлены на оплату процентов по долгам и кредитам. (См. рисунок 10)

Şəkil 10. Dövlət büdcəsinin xərclərinin strukturu

2008-ci il dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərcləri 7 605,5 mln.manat, yerli xərcləri 913,3 min manat məbləğində təsdiq olunub.

2008-ci ilin dövlət büdcəsinin xərclərinin strukturunda bir sıra mühüm dəyişikliklər baş verib. Belə ki, ötən il olduğu kimi yenə də büdcədə ən böyük xərc maddəsi ümumi xərclərin strukturunda 33,6% payla “Sənaye, tikinti və faydalı qazıntılar” olacaq. Daha sonrakı yerləri müdafiə (12%) və təhsil xərcləri (11,4%) təşkil edir. Ötən illə müqayisədə ən çox artacaq xərc maddəsi isə “İqtisadi fəaliyyət” bölməsidir (12 dəfə).

Dövlət büdcəsinin son illərdə prioritetinə çevrilmiş əsaslı vəsait qoyuluşu, bu il 2 841 mln. manat nəzərdə tutulur ki, bu da ümumi xərclərin 33,4 %-ni təşkil edəcək. Bu isə 2007-ci ilin analoji göstəricisi ilə müqayisədə 3 faiz çoxdur. Eyni zamanda 2008-ci büdcə ilində, ilk dəfə olaraq dövlət əsaslı investisiya xərclərinin ümumi xərclərdəki payı sosialyönlü xərclərin payını (32,8%) üstələyəcək.

2008-ci büdcə ilində sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 742,7 mln. manat həcmində proqnozlaşdırılır ki, bu da 2007-ci ilin uyğun göstəricisinə nisbətən 21,2% çoxdur. Eyni zamanda cari il bu xərclərin büdcədəki xüsusi çəkisi 2007-ci illə müqayisədə 1 faiz bəndi azalaraq 8,7% təşkil edəcək.

Рис 10. Структура расходов Государственного бюджета

В бюджете на 2008 год 7605,5 млн. манатов будут централизованными, а 913,3 тыс. манатов будут местного характера.

В структуре расходов Государственного бюджета на 2008 год произошли значительные изменения. Также как и в прошлом году, основная доля (33,6%) в бюджетных расходах будет принадлежать разделу «Промышленность, строительство и полезные ископаемые». Следующие места занимают расходы на оборону (12%) и расходы на образование (11,4%). По сравнению с прошлым годом, самый значительный рост (12 раз) будет наблюдаться в разделе «Экономическая деятельность».

Основное вложение средств, которое стало приоритетом Государственного бюджета в последние годы, будет направлено 2841 млн. манатов, что составляет 33,4% общих расходов. Это превышает аналогичный показатель за прошлый год на 3%. В тоже время в бюджете на 2008 год впервые удельный вес расходов на базовые Государственные инвестиции будут превышать социальные расходы (32,8%) в общих расходах бюджета.

Büdcə xərclərində gözlənilən digər bir struktur dəyişikliyi müdafiə xərclərinin payının 12,9%-dən 12%-ə düşməsidir. Ümumilikdə isə 2008-ci büdcə ilində müdafiə sahəsinə 1 019,8 mln. manat vəsait ayrılması nəzərdə tutulur ki, bu da ötən illə müqayisədə 25,5% çoxdur.

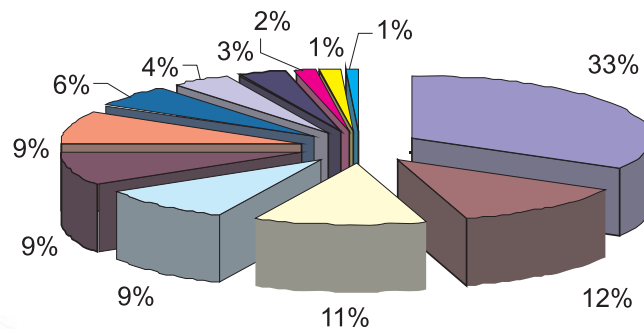
2008-ci il büdcəsində təhsil xərcləri 973,8 milyon manat, səhiyyə xərcləri 330,4 milyon manat təşkil edəcək. Proqnozlara görə ümumi yekunda xərc tutumuna görə, təhsil xərcləri üçüncü yerdə olacaq, səhiyyə xərclərinin payı isə 4 faiz təşkil edəcək. Dövlət büdcəsinin xərclərində bölmələr üzrə xərclərin xüsusi çəkisi 11-ci şəkildə təqdim olunur.

Другое изменение в структуре расходов бюджета уменьшение удельного веса расходов на оборону с 12,9% до 12%. В общем, на расходы на оборону будет выделено 1019,8 млн. манатов, что превышает прошлогодний показатель на 25,5%.

В бюджете на 2008 год расходы на образование 973,8 млн. манатов, а расходы на здравоохранение составят 330,4 млн. манатов. По прогнозам в конечном итоге расходы на образование будут занимать третье, а доля расходов на здравоохранение четвертое место в общих расходах. Удельный вес отдельных разделов в Государственном бюджете представлен на рисунке 11.

**Dövlət büdcəsinin xərclərində bölmələr
üzrə xərclərin xüsusi çəkisi
(faizlə, yuvarlaq olaraq)**

**Удельный вес разделов в расходах
Государственного бюджета (%)**

Dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu	Основные, государственные вложения
Müdafiə	Оборона
Təhsil	Образование
Sair (fondlar, büdcədəkənar vəsaitlər və sair)	Другие (внебюджетные средства, фонды и другие)
Sosial müdafiə və sosial təminat	Социальная защита и социальное обеспечение
Ümumi dövlət xidmətləri	Общегосударственные услуги
Məhkəmə, hüquq mühafizə və prokurorluq	Судебная власть, прокуратура и правоохранительные органы
Səhiyyə	Здравоохранение
Kənd təsərrüfatı	Сельское хозяйство
Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi	Культура, искусство, информатика и физкультура
Mənzil-kommunal təsərrüfatı	Жилищно-коммунальное хозяйство
Nəqliyyat və rabitə	Транспорт и связь

**Şəkil 11. Dövlət büdcəsinin xərclərində bölmələr
üzrə xərclərin xüsusi çəkisi**

Maddələr üzrə xərclərin dövlət büdcəsi xərclərində xüsusi çəkisinə gəlinə, burda birinci üçlüyə əsas fondlara əsaslı vəsait qoyuluşu (3691,1 milyon manat), əmək haqqı (1511,8 milyon manat) və sair xərclər (738 milyon manat) daxildir. Bundan əlavə 2008-ci il büdcəsindən 684,4 milyon manat təqaüdlər və sosial müavinətlər, 536,5 manat digər xərclər (icarə, ssudalar, faizlər, üzvlük haqqı, bank xərcləri), 353,6 milyon manat əmək haqqına üstəlik, 320 milyon manat

**Рис. 11. Удельный вес расходов по разделам в
Государственном бюджете**

Что касается удельного веса отдельных параграфов в государственном бюджете, то в первую тройку входят: вложения в основные фонды (3691,1 млн. манатов), заработная плата (1511,8 млн. манатов) и другие расходы (738 млн. манатов). Кроме того, в бюджете на 2008 год 684,4 млн. манатов будет выделено на социальные пособия и пенсии, 536,5 млн. манатов будет направлено на другие расходы (банковские расходы, проценты, членские взносы,

nəqliyyat, kommunal və kommunikasiya xərcləri, 237,1 milyon manat dərman və ərzaq məhsullarının, 210 milyon manat inventar və avadanlıqların alınması üçün vəsait ayrılması nəzərdə tutulub. (Bax: şəkil 12)

членские взносы, аренда), 353,6 млн. манатов запланировано для прибавления к заработной плате, 320 млн.манатов пойдут на коммунальные, транспортные и коммуникационные расходы, 237,1 млн. манатов пойдут на покупку продуктов питания и на медикаменты, 210 млн.манатов предназначены для покупки инвентаря. (См. рисунок 12)

Şəkil 12. Maddələr üzrə xərclərin dövlət büdcəsi xərclərində xüsusi çəkisi

2008-ci il üçün icmal büdcənin bütün komponentlərində dövlət büdcəsindən transfertlərin xüsusi çəkisi yüksək həddə qalmaqdadır. Belə ki, icmal büdcənin tərkib hissəsi olan Naxçıvan MR büdcəsinin gəlir və xərcləri bərabər olaraq 215.7 mln.manat proqnozlaşdırılır ki, xərclərin də 10.8%-i və ya 23.3 mln.manatı MR-in öz gəlirləri, 89.2%-i və ya 192.4 mln.manatı (2007-ci ilə nisbətən 39.6 mln.manat və ya 25.9% çox) dövlət büdcəsindən ayrılan dotasiya hesabına formalaşacaqdır. Eyni zamanda, digər regionlara da yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəzləşdirilmiş xərclərdən 655,3 milyon manat vəsait ayrılacaqdır. (Bax: şəkil 13.)

Рисунок 12. Удельный вес расходов по подразделам в Государственном бюджете

Во всех компонентах бюджета на 2008 год удельный вес трансфертов из государственного бюджета все еще велик. Являющиеся составной частью Государственного бюджета доходы и расходы бюджета Нахчеванской АР прогнозируются 215,7 млн. манатов, 10,8% из этих средств, или 23,3 млн. манатов, являются доходами АР, 89,2%, или 192,4 млн. манатов (по сравнению с 2007 годом больше на 25,9%, или на 39,6 млн. манатов) будут сформированы за счет дотации, выделенных из Государственного бюджета. В тоже время для регулирования доходов и расходов в других регионах будет выделено 655,3 млн. манатов. (См. рис. 13)

ÜMUMİ DÖVLƏT XİDMƏTLƏRİ

ОБЩЕГОСУДАРСТВЕННЫЕ УСЛУГИ

AZ

RU

Bu bölmə «Vahid büdcə təsnifatı»na əsasən büdcə xərcləri təsnifatının birinci funksional bölməsidir. 2008-ci ilin dövlət büdcəsindən bu bölməyə 748 milyon 264 min manat vəsait ayrılıb. Bu, ümumi büdcə xərclərinin 8,8 faizini təşkil edir. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2007-ci ilin dəqiqləşdirilmiş büdcəsindən bu bölməyə 507,6 milyon manat vəsait ayrılmışdı. Ötən ilin büdcə xərclərində bölmənin payı 8,2 faiz olub. Başqa sözlə, əvvəlki illə müqayisədə 2008-ci ilin büdcəsində «Ümumi dövlət xidmətləri» bölməsinin payı 0,6 bənd artıb. Ötən illə müqayisədə artım heç də yalnız bölmənin ümumi büdcədəki payında deyil, həm də onun mütləq həcmindədir. Bu il bölməyə ayrılan vəsaitin ümumi məbləği 2007-ci ildə olduğundan təqribən 240,7 mln manat çoxdur.

Этот раздел согласно «Единой бюджетной классификации» первый функциональный раздел классификации бюджетных расходов. Из бюджета на 2008 год на этот раздел выделено 748 млн. 264 тыс. манатов. Это составляет 8,8% из общих бюджетных расходов. Для сравнения отметим, что из бюджета на 2007 год на этот раздел было выделено 507,6 млн. манатов. Другими словами, доля этого раздела в прошлогоднем бюджете составляла 8,2%. Тем самым, по сравнению с прошлым годом, в этом году удельный вес раздела «Общегосударственные услуги» в бюджете увеличился на 0,6 пункта. Рост наблюдается не только в соотношении к бюджету, но также и в объеме выделяемых средств - общая сумма, выделенная на этот раздел, превысила прошлогодний показатель на 240,7 млн.манатов

Cədvəl 1.

Таблица 1.

Ümumi dövlət xidmətləri xərclərinin dinamikası		Динамика расходов на Общегосударственные услуги		
Xərcin adı	2006	2007	2008	Наименование расхода
Ümumi dövlət xidmətləri xərclərinin proqnozlaşdırılan məbləği, <i>mln manatla</i>	403,1	512,7	748,3	Прогнозируемая сумма расходов на Общегосударственные услуги, млн. манатов
Əvvəlki ilin proqnoz göstəricisinə nisbətən (+) artıb, (-) azalıb, <i>%-lə (dəfə)</i>	67,7%	27,2%	46,0%	По сравнению с прошлогодним показателем рост (+), сокращение (-)
Bölmə xərclərinin məcmu büdcə xərclərində xüsusi çəkisi, <i>%-lə</i>	10,6%	8,1%	8,8%	Удельный вес в бюджетных расходах
Bölmə xərclərinin ÜDM-də payı, <i>%-lə</i>	2,2%	2,0%	2,4%	Доля расходов раздела в ВВП

Ümumi dövlət xidmətləri xərclərinin funksional təsnifatı

Vahid büdcə təsnifatına əsasən bu bölmə «qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının saxlanılması xərcləri», «beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqqı xərcləri», «elm xərcləri», «başqa kateqoriyalara aid edilməyən ümumi dövlət xidmətləri xərcləri», «dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət edilməsi ilə bağlı xərclər», «yerli (bələdiyyə) büdcələrə verilən dotasiya» və «Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə verilən dotasiya» kimi köməkçi bölmələrdən ibarətdir.

2008-ci ilin dövlət büdcəsindən «ümumi dövlət xidmətləri» üzrə ayrılan vəsaitlərin tərkibi və strukturu aşağıdakı cədvəldə əks olunub.

Функциональная классификация расходов на Общегосударственные услуги

Согласно единой бюджетной классификации этот раздел состоит из различных подразделов, в их числе «Содержание местных органов самоуправления, исполнительных комитетов и законодательных органов», «Членские взносы в международных организациях», «Расходы на науку», «Расходы, связанные с общегосударственными услугами, не относящимися к другим категориям», «Расходы, связанные с государственными долгами и обязательствами», «Дотации, выдаваемые местным органам самоуправления», «Дотация, предоставляемая Нахичеванской Автономной Республике».

Состав и структура средств, выделенных из бюджета на 2008 год для раздела Общегосударственные услуги, показаны в таблице ниже.

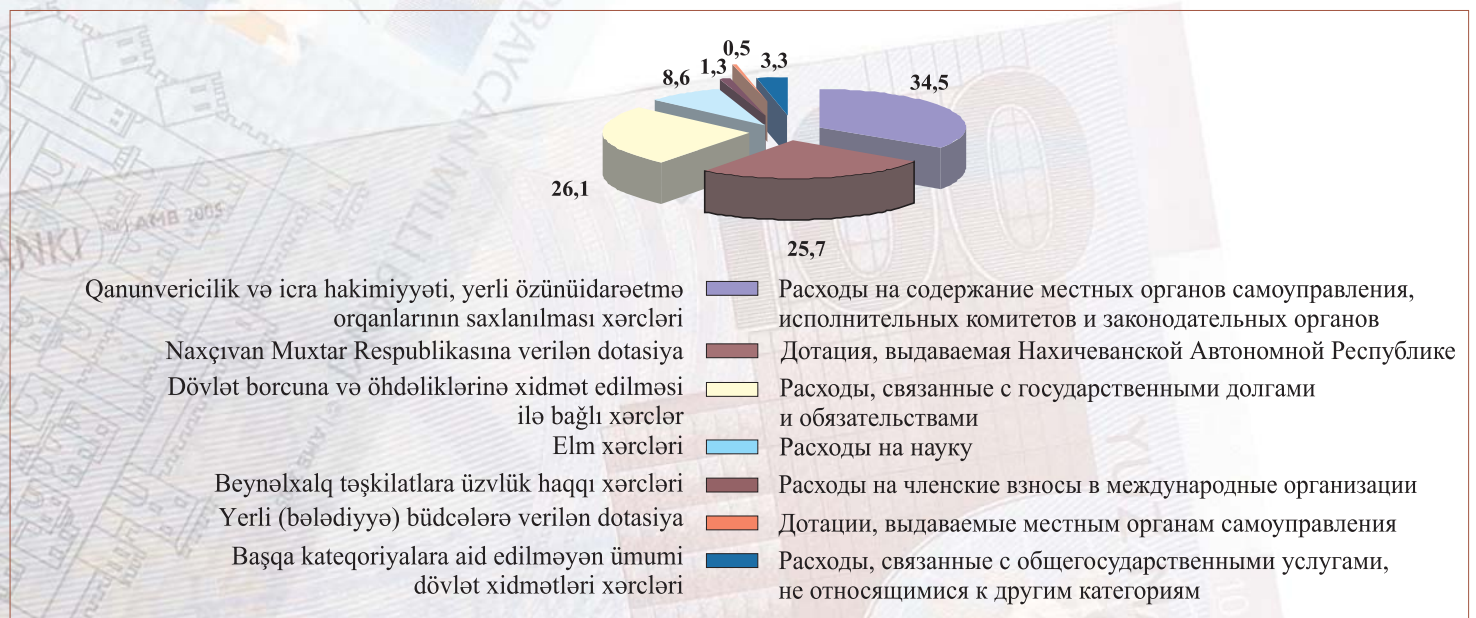
Cədvəl 2.

Таблица 1.

Bölmənin adı	Məbləği (milyon manat)	Payı	Наименование статей
	Сумма (млн. манатов)	Удельный вес	
Ümumdövlət xidmətləri xərcləri	748,3	100%	Расходы на Общегосударственные услуги
o cümlədən:			в том числе:
- qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının saxlanılması xərcləri	258,3	34,5%	- расходы на содержание местных органов самоуправления, исполнительных комитетов и законодательных органов
- beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqqı xərcləri	9,6	1,3%	- расходы на членские взносы в международных организациях
- elm xərcləri	64,6	8,6%	- расходы на науку
- başqa kateqoriyalara aid edilməyən ümumi dövlət xidməti xərcləri	24,7	3,3%	- расходы, связанные с общегосударственными услугами, не относящимися к другим категориям
- dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət edilməsi ilə bağlı xərclər	195,1	26,1%	- расходы, связанные с государственными долгами и обязательствами
- yerli (bələdiyyə) büdcələrə verilən dotasiya	3,5	0,5%	- дотации, выдаваемые местным органам самоуправления
- Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə verilən dotasiya	192,4	25,7%	- дотация, выдаваемая Нахичеванской Автономной Республике

Cədvəldən göründüyü kimi, bölmənin ümumi vəsaitlərinin 34,5 faizi qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının saxlanılmasına, 25,7 faizi Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə dotasiyanın verilməsinə, 26,1 faizi dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət edilməsinə, 8,6 faizi isə elmə yönəldilir. Vəsaitin çox cüzi bir hissəsi 3,5 milyon manatı, yaxud 0,7 faizi yerli (bələdiyyə) qurumlarının büdcələrinə dotasiya verilməsi üçün nəzərdə tutulur.

Согласно таблице, из выделенных средств на раздел 34,5% предусмотрено на содержание местных органов самоуправления, исполнительных комитетов и законодательных органов, 25,7% будут направлены на дотации Нахичеванской Автономной Республике, 26,1% будут потрачены на расходы, связанные с государственными долгами и обязательствами, 8,6% из общих средств пойдут на научные расходы. Часть средств - 3,5 млн. или 0,7% - планируется выделить на дотации местным органам самоуправления

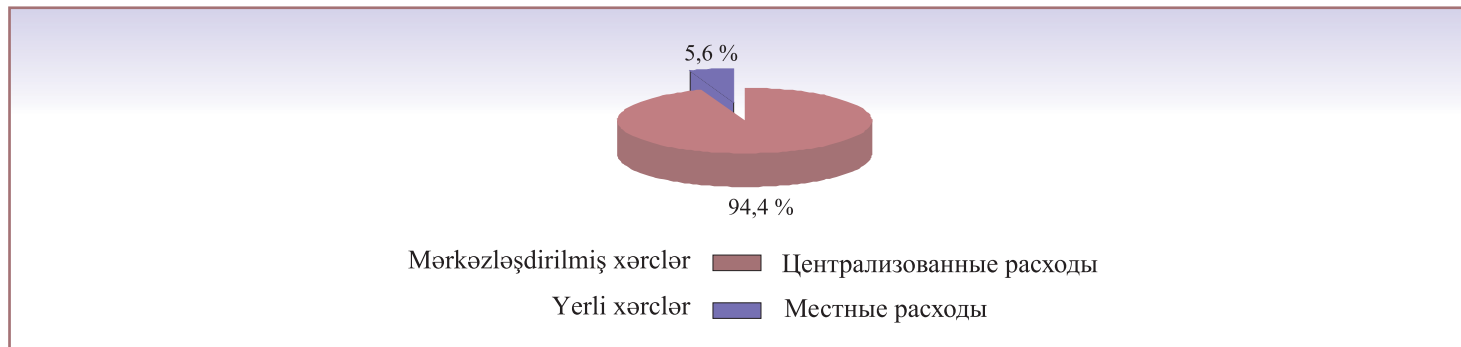

Şəkil 13. Ümumi dövlət xidmətləri xərclərinin köməkçi bölmələr üzrə strukturu

Рис.13. Структура раздела “Общегосударственные услуги”

“Ümumi dövlət xidmətləri” bölməsi üzrə nəzərdə tutulan vəsaitin 706,5 milyon manatı (və ya 94,4 faizi) mərkəzləşdirilmiş, yerdə qalan 41,8 milyon manatı (5,6 faizi) isə yerli xərclər kimi təsnifləşdirilir.

Средства, выделенные на раздел Общегосударственные услуги 706,5 млн.манатов (94,4%), носят централизованный, а 41,8 млн. манатов (5,6%) - местный характер.

Şəkil 14. Ümumi dövlət xidmətləri xərclərinin mərkəzləşmə dərəcəsinə görə strukturu

Рис. 14. Структура расходов на “Общегосударственные услуги” по степени централизации

Ümumi dövlət xidmətləri xərclərinin inzibati strukturu

Административная структура расходов на Общегосударственные услуги

Bölmənin ümumi vəsaitinin 258,3 milyon manatı, yaxud 34,5 faizi «Qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının saxlanması xərcləri» köməkçi bölməsinə ayrılır. Bu vəsaitin özü də 3 yerə bölünür:

1. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin saxlanması xərcləri;
2. Azərbaycan Respublikasının icra hakimiyyəti orqanlarının saxlanması xərcləri;
3. Azərbaycan Respublikasının digər mərkəzi təşkilatlarının saxlanması xərcləri;

Из общих средств раздела на подраздел «Содержание местных органов самоуправления, исполнительных комитетов и законодательных органов» выделено 258,3 млн. манатов, или 34,5%,. Этот подраздел в свою очередь включает:

1. Расходы, связанные с содержанием Милли Меджлиса Азербайджанской Республики
2. Расходы, связанные с содержанием органов исполнительной власти Азербайджанской Республики
3. Расходы, связанные с содержанием других централизованных органов государственной власти Азербайджанской Республики

Qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının saxlanması xərcləri
258,3 milyon manat

Расходы на содержание местных органов самоуправления, органов исполнительной и законодательной власти 258,3 млн. манатов

Milli Məclisin saxlanması xərcləri
13,9 milyon manat (5,4 %)

Расходы на содержание Милли Меджлиса
13,9млн. манатов (5,4%)

İcra hakimiyyəti orqanlarının saxlanması xərcləri
203,2 milyon manat (78,7%)

(Prezidentin İcra Aparatı, Nazirlər Kabineti, 14 nazirlik, 9 dövlət komitəsi, 4 komissiya, 4 agentlik, 2 idarə, 3 xidmət, 1 katiblik, 1 büro, 1 administrasiya, ölkənin xaricdə olan diplomatik nümayəndəlikləri və ölkənin şəhər və rayonlarının icra hakimiyyəti orqanları)

Расходы, связанные с содержанием органов исполнительной власти 203,2млн. манатов (78,7%)
(Исполнительный Аппарат Президента, Кабинет министров, 14 министерств, 9 государственных комитетов, 4 комиссии, 4 агентства, 2 управления, 1 администрация, 1 секретариат, 1 бюро, дипломатические представительства, а также исполнительные комитеты в других городах и районах республики)

Digər mərkəzi təşkilatların saxlanması xərcləri
41,2 milyon manat (15,9%)

Расходы на содержание других центральных органов власти
41,2 млн. манатов (15,9%)

«Qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının saxlanması» üçün nəzərdə tutulan ümumi vəsaitin 203,2 milyon manatı (78,7 faizi) Azərbaycan Respublikasının icra hakimiyyəti orqanlarının saxlanılmasına ayrılır. Bu vəsait hökumətin ayrı-ayrı qurumları (nazirliklər, komitələr, idarələr, agentliklər və s.) arasında onların miqyaslarına uyğun olaraq bölünür. Həmin vəsaitdən Prezidentin İcra Aparatına, Nazirlər Kabinetinə, 14 nazirliyə, 9 dövlət komitəsinə, 4 komissiyaya, 4 agentliyə, 2 idarəyə, 3 xidmətə, 1 katibliyə, 1 büroya, 1 administrasiyaya, ölkənin xaricdə olan diplomatik nümayəndəlikləri və ölkənin şəhər və rayonlarının icra hakimiyyəti orqanlarına pay çatır¹.

Azərbaycan Respublikasının icra hakimiyyəti orqanlarının saxlanması üçün ayrılan 203,2 milyon manatın təqribən 16,0 faizi (32,5 milyon manat) Prezidentin İcra Aparatına, 5,0 faizi (10,2 milyon manat) Vergilər Nazirliyinə, 5,6 faizi (11,4 milyon manat) Maliyyə Nazirlinə, 3,7 faizi (7,6 milyon manat) Dövlət Statistika Komitəsinə, 2,6 faizi (5,2 milyon manat) Xarici İşlər Nazirliyinə, 2,4 faizi (4,8 milyon manat) Nazirlər Kabinetinə, 1,9 faizi (3,8 milyon manat) Təhsil Nazirliyinə, 1,2 faizi (2,5 milyon manat) İqtisadi İnkişaf Nazirliyinə verilir. Bu il şəhər və rayon icra hakimiyyəti orqanlarının saxlanılmasına 37,5 milyon manat (icra hakimiyyəti orqanlarının saxlanması xərclərinin 18,5 faizi), ölkənin xaricdə olan səfirlik, konsulluq və başqa diplomatik nümayəndəliklərinin saxlanması üçün 40,3 milyon manat (icra hakimiyyəti orqanlarının saxlanması xərclərinin 19,8 faizi) sərf olunacaq.

«Qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının saxlanması xərcləri»nin 13,9 milyon manatı (6,8 faizi) Milli Məclisin saxlanması üçün nəzərdə tutulub. Həmin vəsaitlə Milli Məclisin fəaliyyəti təşkil olunur, millət vəkillərinə ödənişlər edilir, Milli Məclisin aparatı saxlanılır.

«Qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının saxlanması xərcləri»nin 41,2 milyon manatı (15,9 faizi) Azərbaycan Respublikasının digər mərkəzi təşkilatlarının saxlanılmasına yönəldilir. Bu vəsait hesabına Hesablama Palatası (1,9 milyon manat), Mərkəzi Seçki Komissiyası (1,1 milyon manat), İnsan Hüquqları üzrə müvəkkil (Ombudsman) (1,1 mln manat) və Məhkəmə-Hüquq Şurası (473,2 min manat) maliyyələşdirilir.

Из общих средств, предусмотренных на содержание местных органов самоуправления, органов исполнительной и законодательной власти, 203,2 млн. манатов (78,7%) будет выделено на содержание исполнительных комитетов Азербайджанской Республики. Эти средства будут разделены между отдельными государственными управлениями (министерства, комитеты, управления, агентства и др.). Эти средства будут выделены для Исполнительного Аппарата Президента, Кабинета министров, 14 министерств, 9 государственных комитетов, 4 комиссий, 4 агентств, 2 управлений, 1 администрации, 1 секретариата, 1 бюро, для дипломатических представительств, а также исполнительным комитетам в других городах и районах республики¹.

Из выделенных средств на содержание исполнительных комитетов Азербайджанской Республики 32,5 млн. манатов (16%) предусмотрены для Исполнительного Аппарата Президента, 5,0% (10,2 млн. манатов) запланированы для Министерства Налогов, 5,6% (11,4 млн. манатов) рассчитаны для Министерства Финансов, 3,7% (7,6 млн. манатов) выделены для Государственного Комитета Статистики, 2,6% (5,2 млн. манатов) будут направлены Министерству Иностранных Дел, а также 2,4% (4,8 млн. манатов) Кабинету Министров, 1,9% (3,8 млн. манатов) Министерству Образования и, наконец, 1,2% (2,5 млн. манатов) будут направлены Министерству Экономического Развития. В этом году на содержание районных и городских Органов Исполнительного Комитета будет направлено 37,5 млн. манатов, на содержание посольств, консульств и дипломатических представительств за границей будет потрачено 40,3 млн. манатов.

Из средств, выделенных на содержание местных органов самоуправления, исполнительных комитетов и законодательных органов, 13,9 млн. манатов (6,8%) запланировано на содержание Милли Меджлиса. С помощью этих средств организуется работа Милли Меджлиса, а также содержится аппарат Милли Меджлиса.

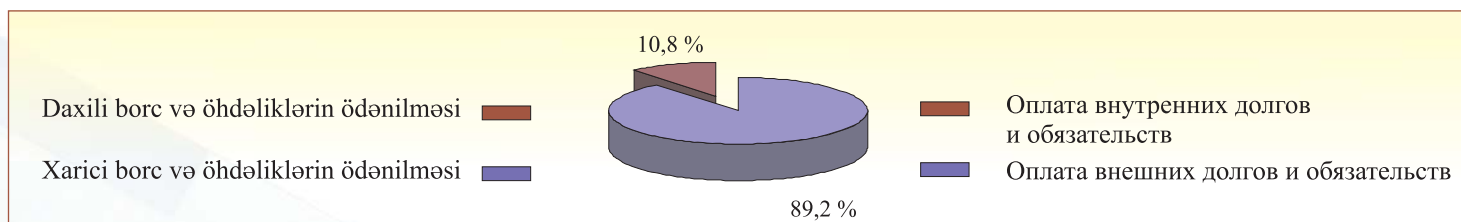
Из средств, выделенных на содержание местных органов самоуправления, исполнительных комитетов и законодательных органов, 41,2 млн. манатов (15,9%) будут направлены на содержание других центральных органов Азербайджанской Республики. За счет этих средств финансируются Счетная Палата (1,9 млн. манатов), Центральная Избирательная Комиссия (1,1 млн. манатов), Омбудсман (1,1 млн. манатов) и Судебно-Правовой Совет (473,2 тыс. манатов).

¹ Qeyd edək ki, bunlardan başqa hökumətin (icra hakimiyyətinin) tərkibinə daxil olan daha 6 nazirlik, 1 komitə, 4 xidmət və 1 idarə var ki, onların saxlanması xərcləri büdcənin başqa bölmələrində «oturur».

¹ Отметим, что также есть 6 Государственных министерств, 1 Государственный комитет, 4 Государственных службы и также одно Государственное управление, расходы на содержание которых находятся в других разделах Государственного бюджета.

2008-ci ildə dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət edilməsi ilə bağlı xərclərə 195,1 milyon manat yönəldiləcək ki, bu da «Ümumi dövlət xidmətləri» bölməsinə ayrılan vəsaitin 26,1 faizi qədərdir. Dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət edilməsi ilə bağlı xərclərin 21,0 milyon manatı (10,8 faizi) daxili borclar üzrə faizlərin və digər öhdəliklərin (buraya aiddir: dövlət istiqraz vərəqələri üzrə (17,0 milyon manat), «Kapital Bank» ASC-nin zəruri kapitalla və likvidliyə olan tələbini ödəmək üçün buraxılmış istiqraz vərəqələri üzrə xərclər (təqribən 3,7 milyon manat), Mərkəzləşdirilmiş kredit resursları üzrə Milli Bankın silinmiş əsas borcunu bağlamaq məqsədi ilə buraxılan istiqraz vərəqələri üzrə xərclər (182,6 min manat) və s.) ödənilməsi, yerdə qalan 174,1 milyon manatı (89,2 faizi) isə **xarici borclar** üzrə faizlərin və digər öhdəliklərin ödənilməsi üçün nəzərdə tutulub.

Dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət edilməsi ilə bağlı xərclərin daxili və xarici borclara xidmət arasında bölünməsi proporsiyaları aşağıdakı şəkildə əks olunur.

Şəkil 15. Daxili və xarici borclar

Ümumi dövlət xidmətlərinə ayrılan vəsaitin 26,2 faizi 195,9 milyon manatı büdcələr arasında transfertlər üçün nəzərdə tutulub. Büdcələrarası transfertlər dedikdə dövlət büdcəsindən Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə və yerli (bələdiyyə) büdcələrə verilən dotasiyalar başa düşülür. Büdcələrarası transfertlər üçün ayrılan vəsaitin 192,4 milyon manatı (başqa sözlə 98,2 faizi) dotasiya kimi Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə çatacaq. Yerdə qalan 3,5 milyon manat (1,8 faiz) isə hazırda ölkəmizdə fəaliyyət göstərən 2700-dən çox bələdiyyə arasında bölünəcək və onlara dotasiya kimi veriləcək.

«Ümumi dövlət xidmətləri» bölməsinin daha bir köməkçi bölməsi «elm xərcləri»dir ki, buraya bölmənin ümumi vəsaitinin 8,6 faizi, yəni 64,6 milyon manatı yönəldilir.

«Elm xərcləri»nin 41,3 milyon manatı (ümumi məbləğin 63,9 faizi) Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının, 7,5 milyon manatı (11,6 faizi) Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin, 2,1 milyon manatı (3,3 faizi) Milli Arxiv İdarəsinin, 2,3 milyon manatı (3,6 faizi) Müdafiə Sənayesi Nazirliyinin, 1,1 mln manatı (1,7 faizi) Meliorasiya və Su Təsərrüfatı ASC-nin və 1,2 mln manatı (1,9 faizi) isə «Azərbaycan Milli Ensiklopediyası» Elmi Mərkəzinin sərəncamına keçir.

В 2008 году на расходы, связанные с Государственными долгами и обязательствами, будет направлено 195,1 млн. манатов, что составляет 26,1% средств, выделенных на раздел «Общегосударственные услуги». Из расходов, связанных с государственными долгами и обязательствами 21,0 млн.манатов (10,8%) пойдут на оплату внутренних долгов и обязательств (сюда входят: оплата по государственным чекам (17,0 млн. манатов), расходы, связанные с выпуском чеков для оплаты ликвидности и нужного капитала «Капитал Банк»а (примерно 3,7 млн. манатов), расходы, связанные с выпуском чеков для погашения долгов Национального Банка по централизованным кредитным ресурсам), а оставшиеся 174,1 млн.манатов (89,2%) будут направлены на оплату процентов по внешним долгам и обязательствам.

Пропорциональный дележ расходов, связанных с государственными долгами и обязательствами на оплату внутренних и внешних долгов, показаны ниже.

Рис. 15. Расходы, связанные с государственными долгами и обязательствами

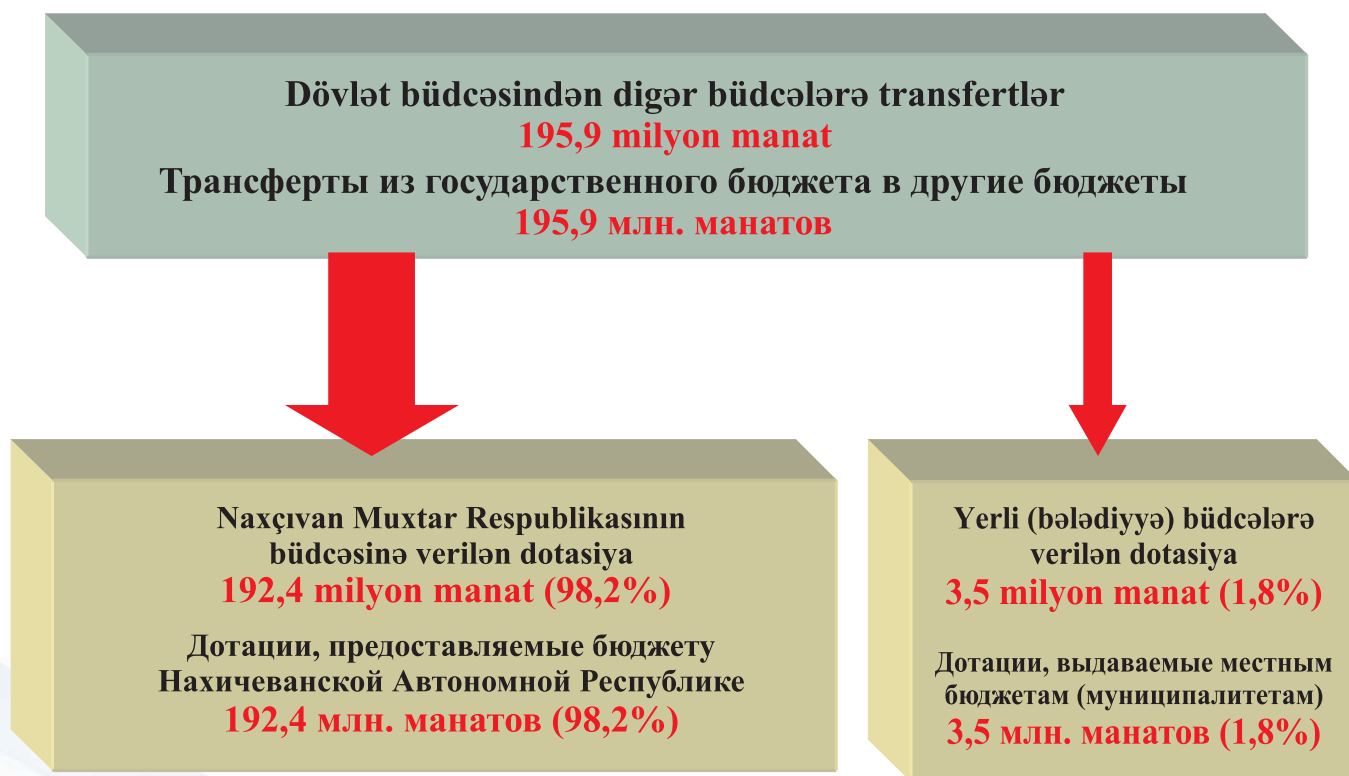
26,2% (195,9 млн. манатов) из средств, выделенных на «Общегосударственные услуги» будут направлены на межбюджетные трансферты. Сюда включаются дотации, выдаваемые из Государственного бюджета местным органам самоуправления и Нахичеванской Автономной Республике. Дотации Нахичеванской Автономной Республике рассчитаны в размере 192,4 млн. манатов (98,2%), а оставшиеся 3,5 млн. манатов (1,8%) будут направлены в виде дотаций муниципалитетам.

Еще одним подразделом Общегосударственных услуг является «Расходы на науку», куда будет направлено 8,6% из общих расходов, то есть 64,6 млн.манатов.

Из этих средств на долю Азербайджанской Национальной Академии Наук приходится 41,3 млн.манатов (63,9% из общей суммы), 7,5 млн. манатов (11,6%) будет направлено Министерству Сельского Хозяйства, 2,1 млн.манатов (3,3%) выделено для Национального Архивного Управления, 2,3 млн.манатов (3,6%) Министерству Военной Промышленности, 1,1 млн.манатов (1,7%) предназначено для ОАО «Мелиорация и водное хозяйство».

Yerdə qalan vəsait isə bir neçə başqa nazirliyə və qurumlara verilir.

Оставшиеся средства будут направлены в распоряжение других министерств и управлений.

Dövlət büdcəsindən «Ümumi dövlət xidmətləri» bölməsinə ayrılan ümumi vəsaitin 9,6 milyon manatı (1,3 faiz) beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqqı xərcləri üçün nəzərdə tutulur. Bu, Azərbaycanın üzv olduğu beynəlxalq təşkilatlara (məsələn, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, Avropa Şurası, İslam Ölkələri İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatı, Müstəqil Dövlətlər Birliyi və s.) illik üzvlük haqqı kimi köçürüləsi vəsaitdir.

Nəhayət, «Ümumi dövlət xidmətləri» bölməsinin sonuncu köməkçi bölməsi «başqa kateqoriyalara aid edilməyən ümumi dövlət xidmətləri xərcləri»dir. Həmin istiqamətə büdcədən 24,7 milyon manat vəsait ayrılacaq ki, bu da ümumi dövlət xidmətlərinə ayrılan vəsaitin 3,3 faizi qədərdir. Bu vəsaitlər müxtəlif siyahıyaalınma tədbirlərinin keçirilməsi və dövlət statistika sistemində islahatların aparılması ilə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsinə (bu məqsədlər üçün Dövlət Statistika Komitəsinə 1,7 mln manat, Azərbaycan Respublikasının Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətinə 1,1 mln manat verilir), həmçinin seçici siyahılarının dəqiqləşdirilməsi və seçkilərin keçirilməsi ilə bağlı xərclərə (bu işlər üçün Mərkəzi Seçki Komissiyasına 21,8 milyon manat ayrılır) sərf olunur.

9,6 млн. манатов (1,3%) из общих средств, выделенных на раздел «Общегосударственные услуги», рассчитаны на внесение членских взносов в международные организации. Это членские взносы в международные организации, членом которых является Азербайджан (например, Организация Объединенных Наций, Совет Европы, Организация Экономического Сотрудничества Исламских Стран, Содружество Независимых Государств и др.).

И, наконец, последним подразделом «Общегосударственных услуг» является раздел «Расходы, связанные с общегосударственными услугами, не относящимися к другим категориям». В этом направлении будет выделено 24,7 млн. манатов, что составляет 3,3% всех выделенных средств на общегосударственные услуги. Эти средства будут направлены на финансирование реформ в Государственной статистической системе и на избирательные мероприятия (для этих целей Государственному Комитету Статистики выделено 1,7 млн. манатов, а для Службы по Реестру Недвижимости Азербайджанской Республики 1,1 млн. манатов), также для расходов, связанных с уточнением избирательных списков и с проведением выборов будет потрачено 21,8 млн. манатов.

«Ümumi dövlət xidmətləri» bölməsi xərclərinin iqtisadi strukturu

2008-ci ildə dövlət büdcəsinin «ümumi dövlət xidmətləri» bölməsinə ayrılan vəsaitin iqtisadi təsnifatında «əməyin ödənişi» (29,0 faizi) və «digər xərclər» (31,5 faizi) bölmələri əsas çəkiyə malikdir. «Əməyin ödənişi» bölməsi işçilərə verilən əmək haqqını və əmək haqqına üstəlik xərcləri (sosial sığorta ayırmalarını) ehtiva edirsə, «digər xərclər»də mülkiyyətlə bağlı xərclər (icarəyə vermə, lizinq və s.), ekspert xidmətləri, statistik tədqiqatlar, əsaslı təmir xərcləri, bank xidməti xərcləri və bir sıra başqa xərclər aiddir.

Ümumi dövlət xidmətlərinə ayrılan vəsaitin tam iqtisadi strukturu aşağıdakı kimidir:

Экономическая структура расходов раздела «Общегосударственные услуги»

В экономической классификации средств, выделенных из государственного бюджета на раздел «Общегосударственные услуги», основное место занимают оплата труда (29,0%) и другие расходы (31,5). Подраздел, прежде всего, включает расходы, связанные с оплатой труда сотрудников и дополнительные расходы (напр. социальная страховка). А «Другие расходы» состоят из расходов, связанных с недвижимостью (аренда, лизинг), экспертными услугами, статистическими исследованиями, расходов на основательный ремонт, расходов на банковские услуги, а также из ряда других расходов.

Ниже показана экономическая структура расходов на раздел «Общегосударственные услуги»

Şəkil 16. Ümumi dövlət xidmətlərinə ayrılan vəsaitin tam iqtisadi strukturu

Рис. 16. Экономическая структура расходов на раздел «Общегосударственные услуги»

MÜDAFİƏ XƏRCLƏRİ

РАСХОДЫ НА ОБОРОНУ

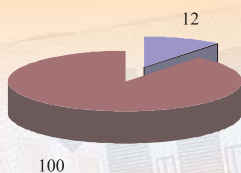
AZ

RU

Bu ilin büdcəsində müdafiə xərclərinə 1019,8 mln manat ayrılması proqnozlaşdırılır. Bu xərc maddəsinin büdcənin məharic hissəsində xüsusi çəkisi 12,0 faiz təşkil edir.

В этом году из бюджета на оборону прогнозируется выделить 1019,8 млн. манатов. Удельный вес этого раздела 12,0% в общих бюджетных расходах.

Dövlət büdcəsi
Müdafiə xərcləri

Государственный бюджет
Расходы на оборону

Şəkil 17. Cəmi xərclərdə xüsusi çəkisi

Рис. 17. Удельный вес расходов на оборону

2007-ci ilin müvafiq göstəricisi 13,9 faizə bərabər olub. Büdcənin cəmi xərclərinin artımı müqabilində müdafiə xərclərinin daha üstün tempə artımı ölkənin müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi, müdafiənin maddi-texniki bazasının dünya standartlarına yaxınlaşdırılması məqsədilə həyata keçirilib. Beləliklə də, 2007-ci ilə nisbətən 2008-ci ildə müdafiə xərclərinin 28,7 faiz və ya 227,2 mln manat artırılması nəzərdə tutulub.

Аналогичный показатель в 2007 году был равен 13,9%. В связи с ростом суммы бюджетных расходов, соответственно, наблюдается рост расходов на оборону, что направлено на повышение обороноспособности страны и на приближение материально-технической базы обороны страны к мировым стандартам. Так, предусматривается рост расходов на оборону на 28,7% (227,2 млн.манатов), по сравнению с 2007 годом.

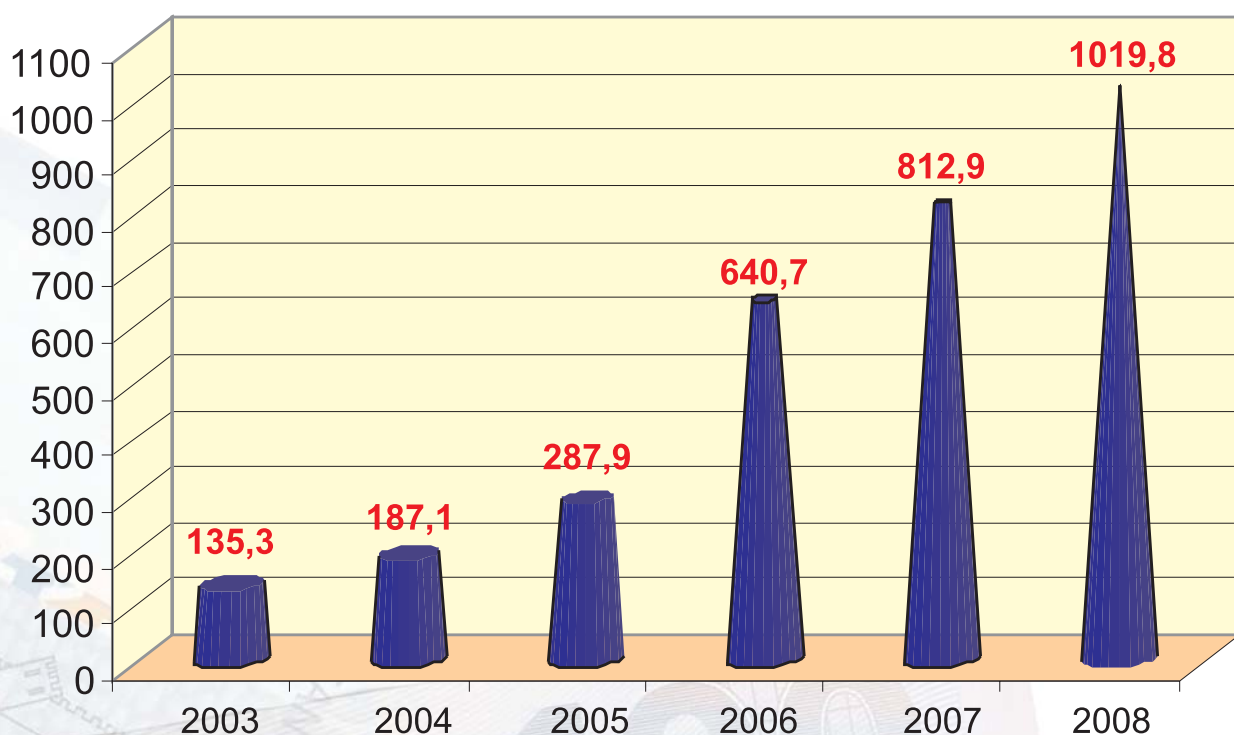
«Müdafiə» xərclərinin dinamikası və büdcədə payı

Динамика расходов на оборону и их доля в бюджете

Cədvəl 3.

Таблица 3.

Xərcin adı	2006	2007	2008	Наименование расхода
Müdafiə xərclərinin proqnozlaşdırılan məbləği, <i>mln manatla</i>	640,7	812,9	1019,8	Прогнозируемая сумма расходов на оборону, <i>млн. манатов</i>
Əvvəlki ilin proqnoz göstəricisinə nisbətən (+) artıb, (-) azalıb, %-lə (<i>dəfə</i>)	94,7	26,9	25,5	По сравнению с прошлогодней суммой (+)рост,(-)падение, в %
Bölmə xərclərinin məcmu büdcə xərclərində xüsusi çəkisi, %-lə	16,9	12,9	12,0	Удельный вес расходов раздела в общих расходах бюджета, в %
Bölmə xərclərinin ÜDM-də payı, %-lə	3,6	3,2	3,3	Доля расходов раздела в ВВП, в %

Şəkil 18. Müdafiə xərclərinin illər üzrə dinamikası (mln. manat)

Рис. 18. Динамика расходов на оборону по годам (млн.манатов)

2008-ci ilin təsdiq olunmuş büdcəsində müdafiə xərcləri hazırda 3 nazirlik, 1 dövlət xidməti və 1 cəmiyyət arasında bölüşdürülüb.

В утвержденном бюджете на 2008 год расходы на оборону приходятся на 3 министерства, 1 государственную службу и 1 общество.

Yerdə qalan vəsait isə bir neçə başqa nazirliyə və qurumlara verilir.

Оставшиеся средства будут направлены в распоряжение других министерств и управлений.

Cədvəl 4.

Таблица 4.

Təşkilatın adı	2007-ci il gözlənilən icra, manatla Ожидаемое исполнение в 2007-м году, в манатах	2008-ci ildə təsdiq olunmuş proqnoz, manatla Подтвержденный прогноз в 2008-м году, в манатах	2008-ci ildə 2007-ci illə müqayisədə, %-lə Сравнение между 2007 и 2008-м годом, (%)	Название организации
Cəmi müdafiə xərcləri	792595969	1019770607	128,7	Расходы на оборону, всего
Müdafiə Nazirliyi	619479164	787871214	127,2	Министерство обороны
Milli Təhlükəsizlik Nazirliyi	57156518	75635895	132,3	Министерство Национальной безопасности
Müdafiə Sənayesi Nazirliyi	58535497	70573551	120,6	Министерство Оборонной промышленности
Dövlət Sərhəd Xidməti	57334630	85592488	149,3	Государственная Пограничная Служба
Könüllü Hərbi Vətənpərvərlik Texniki İdman Cəmiyyəti	90160	97459	108,1	Техническое Спортивное Общество Добровольного Военного Патриотизма

FUNKSIONAL TƏSNİFAT

Vahid büdcə təsnifatına görə, funksional baxımdan «Müdafiə» bölməsi «Müdafiə qüvvələri», «Milli təhlükəsizlik», «Müdafiə və təhlükəsizlik sahəsində tətbiqi tədqiqatlar» və «Digər kateqoriyalara aid edilməyən» köməkçi bölmələrdən ibarətdir.

«Müdafiə qüvvələri» köməkçi bölməsinə silahlı qüvvələr, müdafiə sahəsində məsələlərə və xidmətlərə rəhbərlik, quru, dəniz, hava hücumlarından müdafiə qüvvələrinin idarə edilməsi, mühəndis və nəqliyyat qoşunlarının, rabitə qoşunlarının, hərbi kadr xidmətlərinin və digər qeyri-nizami xidmətlərin, ehtiyatda olanların və müdafiə məqsədli köməkçi qüvvələrin idarə edilməsi və ya onlara kömək göstərilməsi, həmçinin xaricdə olan hərbi attaşelərin aparatlarının və səhra hospitallarının saxlanması ilə bağlı xərclər, həmçinin xarici dövlətlərə hərbi yardımın göstərilməsi, mülki müdafiə məsələləri ilə bağlı xidmətlər daxildir.

«Milli təhlükəsizlik» köməkçi bölməsinə milli təhlükəsizlik qüvvələrinə rəhbərlik və onun idarə olunması, kadr siyasəti və saxlanması ilə bağlı xərclər daxildir.

«Müdafiə və təhlükəsizlik sahəsində tətbiqi tədqiqatlar» köməkçi bölməsinə müdafiə və milli təhlükəsizliklə əlaqədar tətbiqi tədqiqatları və təcrübi işləri həyata keçirən təşkilatlara rəhbərlik və onların idarə edilməsi, elmi-tədqiqat institutları tərəfindən həyata keçirilən müdafiə və milli təhlükəsizliklə əlaqədar tətbiqi tədqiqatların və təcrübi işlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı xərclər aiddir.

«Digər kateqoriyalara aid edilməyənlər» köməkçi bölməsinə «Müdafiə» bölməsinə daxil edilmiş paraqraflarda öz əksini tapmayan digər xidmətlərlə bağlı xərclər daxildir.

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ

Согласно единой бюджетной классификации раздел «Оборона» включает следующие подразделы: «Оборонные силы», «Национальную Безопасность», «Исследования в сфере обороны и безопасности» и «Расходы, не относящиеся к другим категориям».

Подраздел «Оборонные силы» состоит из услуг, связанных с вооруженными силами, управлением услугами в сфере обороны, управлением силами ПВО, инженерных и транспортных войск, а также из содержания военных атташе за границей, содержания полевых госпиталей, оказания помощи или управления резервистами и вспомогательными силами для оборонных целей, военная помощь другим странам и услуги, связанные с гражданской обороной.

Подраздел «Национальная безопасность» включает расходы, связанные управлением силами безопасности, кадровой политикой, а также с их содержанием.

В «Исследования в сфере обороны и безопасности» входят расходы, связанные с исследованиями в сфере обороны и безопасности, управление организациями, проводящими соответствующие исследования, в том числе и научно-исследовательские институты

Подраздел «Другие расходы» состоит из расходов, связанных с услугами, не нашедшими свое отражение в других подразделах.

İQTİSADİ TƏSNİFAT

İqtisadi təsnifata görə 2008-ci ilin büdcəsində nəzərdə tutulmuş cəmi müdafiə xərclərinin 939,6 mln. manatı müdafiə qüvvələrinə, 75,6 mln.manatı milli təhlükəsizliyə, 2,7 mln.manatı müdafiə və təhlükəsizlik sahəsində tətbiqi tədqiqatlar və 1,8 mln. manatı digər kateqoriyalara aid edilməyənlər köməkçi bölmələrinə ayrılıb.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ

Согласно экономической классификации из общей суммы бюджета на 2008 год, предназначенной на оборону страны, 939,6 млн.манатов выделено на оборонные силы, 75,6 млн.манатов будет направлено на национальную безопасность, 2,7 млн.манатов предназначено для исследований в сфере обороны и безопасности и 1,8 млн.манатов на подраздел «Другие расходы».

MƏHKƏMƏ HAKİMİYYƏTİ, HÜQUQ-MÜHAFİZƏ VƏ PROKURORLUQ XƏRCLƏRİ

РАСХОДЫ НА СУДЕБНУЮ ВЛАСТЬ, ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫЕ ОРГАНЫ И ПРОКУРАТУРУ

AZ

RU

2008-ci ilin dövlət büdcəsində məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq xərclərinə 501,7 milyon manat ayrılması nəzərdə tutulub. Bu istiqamətə yönələn xərclərin yekunda çəkisi 5,9 faiz təşkil edib. Ötən illə müqayisədə məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq xərcləri 7,6 faiz artıb.

Из бюджета на 2008 год на расходы, связанные с правоохранительными органами, судебной властью и с прокуратурой, запланировано выделить 501,7 млн. манатов. Общий вес расходов в этом направлении составил 5,9% и изменился по сравнению с прошлым годом на 7,6%.

Şəkil 19. Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq xərclərinin cəmi xərclərə xüsusi çəkisi

Рис. 19. Удельный вес расходов на правоохранительные органы, судебную власть и прокуратуру

Cədvəl 5.

Таблица 5.

**“Məhkəmə hakimiyyəti,
hüquq-mühafizə və prokurorluq”
xərclərinin dinamikası
və büdcədə payı**

**Динамика расходов на раздел
«Правоохранительные органы, судебная
власть и прокуратура» и его доля
в бюджете**

Xərcin adı	2006	2007	2008	Наименование расхода
Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq xərclərinin proqnozlaşdırılan məbləği, <i>mln manatla</i>	278,7%	473,8%	501,7%	Прогнозируемая сумма расходов на правоохранительные органы, судебную власть и прокуратуру (<i>млн. манатов</i>)
Əvvəlki ilin proqnoz göstəricisinə nisbətən (+) artıb, (-) azalıb, <i>%-lə (dəfə)</i>	68,3%	70%	5,9%	По сравнению с прошлогодним показателем (+) рост, (-) падение, в %
Bölmə xərclərinin məcmu büdcə xərclərində xüsusi çəkisi, <i>%-lə</i>	7,4%	7,5%	5,9%	Удельный вес в бюджете, в %
Bölmə xərclərinin ÜDM-də payı, <i>%-lə</i>	1,5%	1,9%	1,6%	Доля расходов в ВВП, в %

TƏŞKİLATI STRUKTUR

ОРГАНИЗАЦИОННАЯ СТРУКТУРА

Təşkilati baxımdan bu xərclər məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanılması üzrə bölüşdürülüb. Bu xərc bölməsi üzrə məhkəmə hakimiyyətinə daxil olan aşağıdakı təşkilatlara vəsait ayrılıb.

С организационной точки зрения эти расходы выделены на содержание судебной власти, правоохранительных органов и органов прокуратуры. Согласно разделу средства выделены следующим организациям, входящим в судебную власть.

Cədvəl 6.

Таблица 6.

Təşkilatın adı	2007-ci il gözlənilən icra, manatla	2008-ci ildə təsdiq olunmuş proqnoz, manatla	2008-ci ildə 2007-ci illə müqayisədə, %-lə	Наименование структуры
	Ожидаемое исполнение в 2007 году, в манатах	Подтвержденный прогноз в 2008 году, в манатах	Сравнение между 2007 и 2008 гг., в %	
Məhkəmə hakimiyyəti xərcləri	21158255	36913110	174,5	Расходы на судебную власть
Konstitusiya Məhkəməsi	2297139	2366354	103,0	Конституционный Суд
Ali Məhkəmə	2817795	4153587	147,4	Верховный Суд
Appelyasiya Məhkəməsi	1727890	-	-	Экономический Суд
İqtisad Məhkəməsi	638827	-	-	Апелляционный Суд
Şəhər və rayon məhkəmələri	6499265	7142115	109,9	Районные и городские суды
Yerli iqtisad məhkəmələri	534648	728184	136,2	Местные Экономические суды
Ağır cinayətlərə dair işlər üzrə məhkəmə	1469509	1573457	107,1	Суд по особо тяжким преступлениям
Beynəlxalq müqavilələrdən irəli gələn mübahisələrə dair iqtisad məhkəməsi	154949	-	-	Экономический Суд по спорным вопросам в международных контрактах
Ağır cinayətlərə dair işlər üzrə hərbi məhkəmə	662803	636510	96,03	Военный Трибунал по особо тяжким преступлениям
Hərbi məhkəmələr	819884	1032354	125,9	Военный Трибунал

2008-ci ilin büdcəsində hüquq-mühafizə orqan-larının saxlanılması xərcləri aşağıdakı təşkilatlar arasında bölüşdürülüb.

В 2008 году средства на содержание право-охранительных органов будут направлены следующим организациям

Cədvəl 7.

Таблица 7.

Hüquq -mühafizə orqanının adı	2007-ci il gözlənilən icra, manatla	2008-ci ildə təsdiq olunmuş proqnoz, manatla	2008-ci ildə 2007-ci illə müqayisədə,%-lə	Название Правоохранительного органа
	Ожидаемое исполнение в 2007 году, в манатах	Подтвержденный прогноз в 2008 году, в манатах	Сравнение между 2007 и 2008 гг., в %	
Hüquq-mühafizə	395625199	427045790	107,9	Правоохранение
Daxili İşlər Nazirliyi	139553218	179396215	128,6	Министерство внутренних дел
Dövlət Gömrük Komitəsi	8455408	8584170	101,5	Государственный Таможенный Комитет
Dövlət Feldyeger Xidməti	1390236	1715954	123,4	Государственная Фельдегерная Служба
Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar xidməti	43735693	48257359	110,3	Пенитенциарная Служба Министерства Юстиции
Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti	32335579	41705487	130,0	Служба Особой Государственной Охраны
Daxili İşlər Nazirliyi Daxili Qoşunlarının Baş İdarəsi	47953738	54262325	113,2	Главное Управление внутренних Войск Министерства Внутренних Дел
Ədliyyə Nazirliyi	11353125	10212931	90,0	Министерство Юстиции
Fövqəladə Hallar Nazirliyi	110848202	82911349	74,8	Министерство Чрезвычайных Ситуаций

Bu ilin dövlət büdcəsində prokurorluq orqanlarının saxlanılması xərcləri aşağıdakı təşkilatlar arasında belə bölüşdürülüb.

В государственном бюджете выделенные средства на содержание органов прокуратуры распределены следующим образом:

Cədvəl 8.

Таблица 8.

Prokurorluq orqanlarının adı	2007-ci il gözlənilən icra, manatla	2008-ci ildə təsdiq olunmuş proqnoz, manatla	2008-ci ildə 2007-ci illə müqayisədə,%-lə	Название органа Прокуратуры
	Ожидаемое исполнение в 2007 году, в манатах	Подтвержденный прогноз в 2008 году, в манатах	Сравнение между 2007 и 2008 гг., в %	
Prokurorluq	49035655	37245019	76,0%	Прокуратура
Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu	39432857	29018305	73,6%	Генеральная прокуратура Азербайджанской Республики
Azərbaycan Respublikasının Hərbi Prokurorluğu	9602798	8226714	85,7%	Военный Трибунал Азербайджанской Республики

FUNKSIONAL TƏSNİFAT

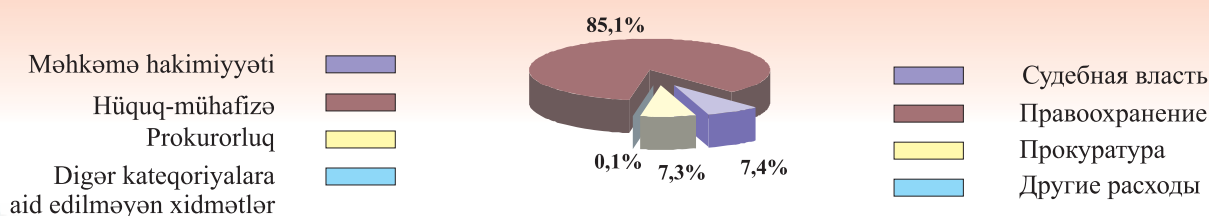
Vahid büdcə təsnifatına görə «Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq» bölməsi «Məhkəmə hakimiyyəti», «Hüquq-mühafizə», «Prokurorluq», və «Digər kateqoriyalara aid edilməyən xidmətlər» köməkçi bölmələrindən ibarətdir.

2008-ci ilin dövlət büdcəsindən məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq orqanlarına ayrılan vəsaitin 36,9 milyon manatı, 7,4 faizi məhkəmə hakimiyyətinə, 427,1 milyon manatı, 85,1 faizi hüquq-mühafizəyə, 37,2 milyon manatı, 7,3 faizi prokurorluq orqanlarının saxlanılmasına, 0,5 milyon manatı, 0,1 faizi digər kateqoriyalara aid edilməyən xidmətlərə yönəldilib.

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ

Согласно единой бюджетной классификации раздел «Судебная власть, правоохранительные органы и органы прокуратуры» состоит из подразделов «Судебная власть», «Правоохранение», «Прокуратура» и «Другие расходы».

Из средств, выделенных на раздел «Судебная власть, правоохранительные органы и органы прокуратуры», 36,9 млн. манатов (7,4%) предназначено судебной власти, 427,1 млн. манатов (85,1%) направлены на правоохранение, 37,2 млн. манатов (7,3%) будет потрачено на содержание органов прокуратуры и 0,5 млн. манатов (0,1%) предусмотрены на другие расходы, не относящиеся к упомянутым категориям.

Şəkil 20. Xərclərin funksional təsnifatı

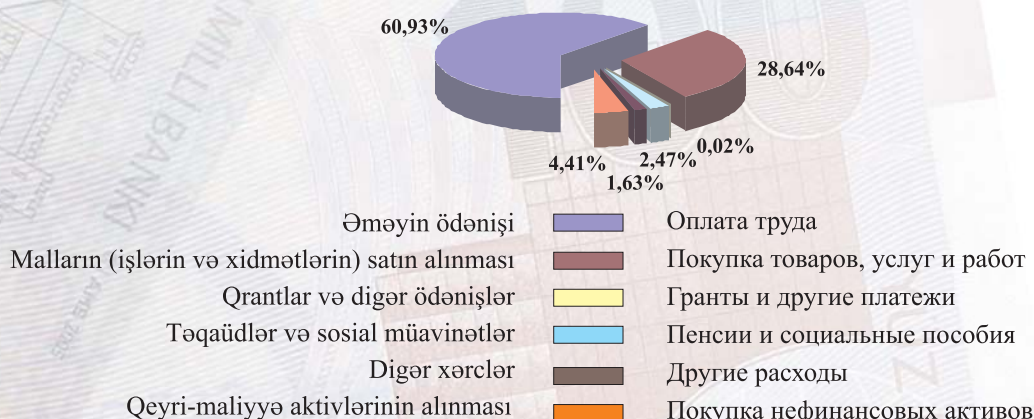
Рис. 20. Функциональная структура расходов

İQTİSADİ TƏSNİFAT

Xərclərin iqtisadi təsnifatına gəlincə, bu kontekstdə məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq xərclərinin tərkibində əməyin ödənişi - 305,7 milyon manat, malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması 143,7 milyon manat, qrantlar və digər ödənişlər 0,096 milyon manat, təqaüdlər və sosial müavinətlər 12,4 milyon manat, digər xərclər 8,2 milyon manat, qeyri-maliyyə aktivlərinin alınması 22,1 milyon manat təşkil edəcək.

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ

Что касается экономической классификации расходов, то расходы на судебную власть, правоохранительные органы и органы прокуратуры состоят из оплаты труда - 305,7 млн. манатов, расходы на услуги и покупку товаров - 143,7 млн. манатов, грантов и других платежей - 0,096 млн. манатов, социальных пособий и пенсий - 12,4 млн. манатов, покупки нефинансовых активов - 22,1 млн. манатов и других расходов - 8,2 млн. манатов.

Şəkil 21. Xərclərin iqtisadi təsnifatı

Рис. 21. Экономическая структура расходов на судебную власть, правоохранительные органы и органы прокуратуры

TƏHSİL XƏRCLƏRİ РАСХОДЫ НА ОБРАЗОВАНИЕ

AZ

RU

“Təhsil” bölməsi üzrə 2008-ci ilin dövlət büdcəsində 973,8 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur. Bu, ötən illə müqayisədə 215,5 mln.manat və ya 28,4 faiz çoxdur. Bu bölmə üzrə ayrılan vəsaitin həcmi büdcənin proqnozlaşdırılan ümumi xərclərinin 11,4 faizi, gözlənilən illik ÜDM-in isə 3,1 faizi qədərdir. 2007-ci illə müqayisədə “Təhsil” bölməsinin dövlət büdcəsi xərclərində payı 0,6 bənd (12,0-dan 11,4 faizə) azalsada, ÜDM-ə nisbətə xüsusi çəkisi 0,1 bənd (3,0-dan 3,1 faizə) artıb.

На образование в бюджете на 2008 год предназначено 973, 8 млн.манатов. По сравнению с прошлым годом наблюдается рост на 215, 5 млн.манатов или 28, 4%. Сумма, выделенная на этот раздел составляет 11,4% прогнозируемого бюджета и 3,1% ожидаемого ВВП. Несмотря на то, что в сравнении с прошлым годом удельный вес образования в бюджете сократился на 0,6 пункта (с 12, 00% до 11, 4%), но удельный вес образования в ВВП поднялся на 0, 1 пункта (с 3, 0% до 3, 1%).

Сədvəl 9.

Таблица 9.

“Təhsil” bölməsi xərclərinin 2006-2008-ci illər üzrə dinamikası	2006 (fakt)	2007 (proq)	2007 (proq)	Динамика расходов на образование в 2006-2008 годах
	2006 (факт)	2007 (прог.)	2008 (прог.)	
“Təhsil” bölməsi üzrə xərclər	479,1	758,3	973,8	Расходы на образование, млн.манатов
Əvvəlki illə müqayisədə mütləq artım, mln.manat (+, -)	+ 106,6	+ 279,2	+ 215,5	Рост по сравнению с прошлым годом млн.манатов (+, -)
Əvvəlki illə müqayisədə nisbi artım, faizlə (+, -)	+ 28,6	+ 58,3	+ 28,4	Относительный рост по сравнению с прошлым годом, в %
Dövlət büdcəsinin ümumi xərclərində payı, faizlə (%)	12,6	12,0	11,4	Доля в государственном бюджете, в %
İllik UDM-ə nisbəti, faizlə (%)	2,7	3,0	3,1	Отношение к ВВП, в %

—

Redaktor:	Rəcəb İmanov
Texniki redaktor:	Rahib Zeynalov
Korrektor:	Lalə Cəfərova
Operator:	Şöhlət Səlimov

Yığılmağa verilib:	25.01.2008
Çapa hazırlanıb:	14.03.2008
Tiraj:	500

Kitab pulsuz paylanır.

Kitab “CBS Polygraphic Produktion”
mətbəəsində çap olunub.

**Bakı şəhəri, C.Cabbarlı 44,
Caspian Plaza 3, 9-cu mərtəbə
Tel: (+99412) 437 32 30
Faks: (+99412) 437 32 40
web-site: www.erc-az.org**

ISBN 978-9952-8119-1-9

9 789952 180317 4